మహాభారతము

ద్రోణ పర్వము

ద్వితీయాశ్వాసము.

వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు మహా భారత కధను ఇలా వివరించాడు.

అభిమన్యుడు యుద్ధ రంగమునమరణించాడు అన్న వార్త విని ధృతరాష్ట్రుడు ఎంతో పరితపించాడు. "సంజయా! నా మనుమడు, అమిత తేజస్కుడు, సద్గుణసంపన్నుడు అయిన అభిమన్యుని మనసైన్యములోని ఉగ్ర మనస్కులైన యోధులు అందరూ కలిసి ఎలా చంపారు. నాకు వివరంగా చెప్పు." అని అడిగాడు. సంజయుడు ద్రోణుడు పన్నిన పద్మవ్యూహము, అభిమన్యుడు మరణించిన తీరు ఈవిధంగా వివరించాడు.

"మహారాజా! మూడవ రోజున, ద్రోణాచార్యుడు కౌరవ సేనలను పద్మవ్యూహము ఆకారములో నిలిపాడు. దానిని చక్రవ్యూహము అని కూడా అంటారు. ఆ పద్మవ్యూహమున, వివిధదేశాధీశులు ఆ

పద్మమునందు రేకులమాదిరి నిలిచారు. వారి కుమారులు అందరూ కేసరములు (తామర పువ్వు మధ్యభాగము) మాదిరి నిలిచారు. కర్ణుడు, దుశ్శాసనుడు, తమ తమ సేనలతో కూడా పద్మము యొక్క అంతర్భాగమున నిలిచారు. వారి మధ్య సుయోధనుడు తన సైన్యముతో నిలిచాడు. సైంధవుడు, అశ్వత్థామ, కృపాచార్యుడు, శకుని, కృతవర్మ, భూరిశ్రవసుడు, శలుడు, శల్యుడు, నీ కుమారులు, నీ మనుమలు, తమ తమ స్థానములలో నిలిచారు.

పాండవ సేనలో భీమసేనుడు మొదలగు వారు, సాత్యకి, ధృష్ట ద్యుమ్నుడు, కుంతిభోజుడు, చేకితానుడు, క్షత్రధర్ముడు, క్షత్రవర్మ, ధృ ష్టకేతు, నకుల సహదేవులు, ఉత్తమౌజుడు, శిఖండి, యుధామన్యుడు, ఘటోత్కచుడు, విరాటరాజు, ద్రుపదుడు, ద్రౌపదీ పుత్రులు, కేకయ రాజులు, సంజయులు, వారందరూ కలిసి ఒక్కుమ్మడిగా ద్రోణుని మీద యుద్ధమునకు తలపడ్డారు.

ద్రోణుడు వారి విజంభణకు జంకక, వారి మీద వాడియైన బాణములుప్రయోగించాడు. ద్రోణుని పరాక్రమమునకు తట్టుకోలేక పాండవ వీరులు పారిపోయారు. పాండవ వీరులలో ఎవ్వరికి కూడా ద్రోణుడు పన్నిన పద్మవ్యూహము లోనికి చొరపడడానికి సాధ్యం కాలేదు.

అప్పుడు ధర్మరాజు “ఈ పద్మవ్యూహమును బేధించడం ఎవరి తరమూ కాదు. ఒక్క అభిమన్యునికి తక్క” అని తలంచి తన రథమును అభిమన్యుని రథము వద్దకు పోనిచ్చాడు. అభిమన్యునితో ఇలా అన్నాడు.

“కుమారా! అభిమన్యు! ఈ పద్మవ్యూహములోని చొరపడటం ఎవ్వరికీ తెలియదు. నీకు, నీ తండ్రి అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణుడు, ప్రద్యుమ్నుడు వీరికి మాత్రమే తెలియును. మనలను చూచి నీ తండ్రి, అర్జునుడు, హేళన చెయ్యకుండా నీవు ఆ పద్మవ్యూహమును ఛేధించవలమును.”అని అర్ధించాడు.

“తండ్రీ! నా తండ్రి అర్జునుడు నాకు ఈ పద్మవ్యూహమును బేధించి లోపల ప్రవేశించడం వరకూ నాకు చెప్పారు. కాబట్టి నేను ఈ పద్మవ్యూహములోనికి ప్రవేశించి కౌరవ సైన్యమును చించి చెండాడతాను.” అని అన్నాడు అభిమన్యుడు.

“ఆ మాత్రం చాలు కుమారా! నీవు తోవ చూపి పద్యవ్యూహములోనికి ప్రవే శించిన నీ వెను వెంటనే మేమందరమూ పద్మవ్యూహములోనికి ప్రవేశించెదము. కాబట్టి నీవు పద్మవ్యూహ ప్రవేశము మాత్రము చేయుము.” అని అభ్యర్ధించాడు.

పక్కనే ఉన్న భీముడు కూడా "కుమారా! నీవు పద్మవ్యూహమును బేధించిన చాలును. నీ వెంటనే నేను, ధృష్టద్యుమ్నుడు, ద్రుపదుడు, సాత్యకి, విరాటుడు, పద్మవ్యూహములోనికి ప్రవేశించి శత్రు సేనలను మట్టుపెట్టెదము." అని అన్నాడు.

"పెదనాన్నగారూ! దీనికి మీరు ఇంతగా అడుగవలెనా! పద్య వ్యూహమును రచించిన ద్రోణుడు మెచ్చగా, నేను పద్మవ్యూహములో ప్రవేశించి శత్రు నిర్మూలనము గావిస్తాను. ధర్మజుని మాట నిలబెడతాను. నా తల్లితండ్రులు నన్ను మెచ్చుకొనేలాగా నా యుద్ధ ప్రావీణ్యము ప్రదర్శిస్తాను. ఇంత చి న్నవాడు కౌరవ వీరులతో పోరాడుతున్నాడు అని జనులు మెచ్చగా నా మేనమామ శ్రీకష్ణునకు ప్రీతి కలిగేటట్టు నా తండ్రి సంతసించేటట్టు కౌరవేంద్రుడు ఆశ్చర్యపడేటట్టు నేను రణరంగములో వీర విహారమొనరిస్తాను." అని పలికాడు.

ఆ మాటలకు సంతసించిన ధర్మరాజు "కుమారా! నీ ధైర్యము, నీ శౌర్యము, నీ బలము, నీ కీర్తి వర్ధిల్లుగాక!" అని దీవించాడు. అప్పుడు అభిమన్యుడు సుమిత్రుడు అనే పేరు గల తన సారధితో రధమును ద్రోణుని వైపు పోనిమ్మన్నాడు. అప్పుడు సుమిత్రుడు అభిమన్యుని చూచి

“కుమారా! నీవు బాలుడవు. నీ ఎదుట ఉన్నది ద్రోణాచార్యుని సైన్యము. వారు అతిరథులు మహారథులు.అత్యంత క్రూరాత్ములు. వారు నీ చేతిలో మరణించు వారు కారు. కాబట్టి పద్మవ్యూహమును ప్రవేశించే ముందు ఆలోచించుకో! ” అని అన్నాడు.

అభిమన్యుడు నవ్వి “సుమిత్రా! ఆ దేవేంద్రుడే దేవగణములతో దిగివచ్చిననూ, ఆ పరమేశ్వరుడు తన భూతగుణములతో నా మీదికి యుద్ధమునకు వచ్చినను, ఆఖరుకు నా తండ్రి అర్జునుడు, నా మేన మామ శ్రీకష్ణుడే నా మీదికి యుద్ధమునకు దిగినను, నేనువారిని జయించెదను. కాబట్టి సందేహించక మన రథమును ద్రోణుని మీదికి పోనిమ్ము” అని పలికాడు.

మనసులో అనుమానమున్నను, మారు మాటాడక సుమిత్రుడు అభిమన్యుని రథమును కౌరవ సేనల వైపు పోనిచ్చాడు. అది చూచిన కౌరవ ప్రముఖులు ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని మీదికి లంఘించారు. అప్పుడు వారి మధ్య సమరం సంకులమయింది. మెరుపు మెరిసినట్టుగా అభిమన్యుడు కౌరవ సేనలను ఛేదిస్తూ పద్మవ్యూహములోనికి జొరబడ్డాడు.

ఆ ప్రకారంగా దుర్భేధ్యమైన పద్మవ్యూహము లోనికి చొచ్చిన అభిమన్యుడు అమిత రౌద్రముతో బాగా ఎండిపోయిన అడవిలో మండుచున్న కార్చిచ్చు మాదిరి గా కౌరవ సేనలను హతమారుస్తున్నాడు. అభిమన్యుని చేత ప్రయోగింపబడుతున్న అస్త్ర శస్త్రముల ధాటికి రధములు విరుగుతున్నాయి, హయముల తలలు తెగుతున్నాయి. కాల్బలములు నాశనమవుతున్నాయి. కేతనములు విరిగి పడుతున్నాయి. సారధులు చచ్చిపడుతున్నారు. ధనుస్సులు విరుగుతున్నాయి. శత్రు సైన్యము శరీరముల నిండా అత్యంత క్రూరమైన బాణములు నాటు కుంటున్నాయి. రణరంగమంతా పీనుగులతో నిండిపోయింది. కౌరవ సైన్యము కకావికలయింది. అభిమన్యుని ధాటికి పద్మవ్యూహము చెల్లాచెదరయింది. కౌరవ సేనలు పారిపోతున్నాయి.

అది చూచాడు సుయోధనుడు. వెను వెంటనే తన సైన్యముతో అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. దూరంనుండి ద్రోణుడు ఇది గమ నించాడు. తమ సైన్యములోని అతి రధ మహా రధులను పిలిచాడు. “మన సుయోధనుడు అభిమన్యుని ఎదుర్కొంటున్నాడు. మీరందరూ సుయోధనునికి సాయంగా వెళ్లండి. ” అని చెప్పాడు. అప్పుడు కృ పాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, కృతవర్మ, కర్ణుడు, శలుడు, శకుని, పౌరవుడు, వృషసేనుడు, అందరూ కలిసి సుయోధనునికి సాయంగా వెళ్లారు.

వారందరూ ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని చుట్టుముట్టి శరవర్షము కురిపించారు.

చేతికి చి క్కిన సుయోధనుడు చేజారి పోయినందుకు కోపోద్రిక్తుడయ్యాడు అభిమన్యుడు. ఆ అతిరథ మహారథుల మీద అస్త్రశస్త్రములను ప్రయోగించాడు. అభిమన్యుని ధాటికి తట్టుకోలేక కౌరవ సేనలు పారిపోయాయి. ఇది చూ చి న ద్రోణుడు అభిమన్యుని మీదికి తన రథమును పోనిచ్చాడు. తన పరాక్రమముతో అభిమన్యుని మీద బాణ వర్షము కురిపించాడు. పారిపోయిన కౌరవ యోధులు మరల తిరిగి వచ్చి అభిమన్యుని తో పోరుతున్నారు.

అభిమన్యుడు అతి లాఘవంగా వారు ప్రయోగించిన శరములను మధ్యలోనే త్రుంచి వారి శరీరములను తన బాణపరంపరతో తూట్లు తూట్లు గా కొట్టాడు. అభిమన్యుని పరాక్రమము చూచి సుయోధనుడు ఆశ్చర్యపోయాడు. పారి పోతున్న తన సేనలను చేయి ఊపి పిలుస్తున్నాడు. తన రథమును అభిమన్యుని మీదికి పోనిచ్చాడు. సుయోధనుడు, కృపాచార్యుడు, భూరిశ్రవసుడు ఒక్కొక్కరు మూడు అమ్ములతోనూ, ద్రోణుడు 17 అమ్ములతోనూ, వివింశతి 20 అమ్ములతోనూ, అశ్వత్థామ 5 బాణములతోనూ, బృహద్బలుడు ఎనిమిది బాణములతోనూ,

శల్యుడు ఆరు బాణ ములతోనూ, కృతవర్మ ఏడు బాణములతోనూ, శకుని రెండు బాణములతోనూ, దుశ్శాసనుడు 12 బాణములతోనూ, దుస్సహుడు తొమ్మిది బాణములతోనూ, ఒకేసారి అభిమన్యుని కొట్టారు.

ఆ బాణముల నన్నింటిని తుత్తునియలు చేసిన అభిమన్యుడు వారి ఒక్కొక్కరి శరీరములలో మూడేసి బాణములను గుచ్చాడు. అశ్మకుని కేతనము విరిచి వాని విల్లు తుంచి, వాని శిరస్సును ఖండించాడు. అశ్మకుని మరణమును చూచిన కౌరవ బలములు భయంతో పారి పోయినవి. అది చూచిన ఆచార్యుడు కౌరవ సేనలను తన ప్రోత్సాహపు మాటలతో మరల రణోన్ముఖులను గావించాడు. నీ కొడుకులందరను కూడగట్టుకొని, అభిమన్యుని మీద అనేక అస్త్ర, శస్త్రములను ప్రయోగించారు. వాటిని చూచి భయపడక, అభిమన్యుడు వారి అందరి శరీరములను నానా రకములైన బాణములతో నొప్పించాడు.

తరువాత అభిమన్యుడు కర్ణుని మీదికి తన రధమును పోనిచ్చాడు. కర్ణుని కవచమును పగులగొట్టాడు. కర్ణుని వక్షస్థలము మీద ఒక క్రూరమైన బాణమును నాటాడు. ఆ బాణము దెబ్బకు కర్ణు డు మూర్ఛపోయాడు. నీ కుమారులందరిని అభిమన్యుడు వెనక్కు తరిమాడు. ఇంతలో శల్యుడు అభిమన్యుని మీదికి ఉరికాడు. అత్యంత

పదునైన బాణములతో శల్యుని కొట్టాడు అభిమన్యుడు. శల్యుడు మూర్ఛపోయాడు. అభిమన్యుడు సింహనాదం చేసాడు. ద్రోణుడు వద్దు వద్దు అని వారిస్తున్నా అతని మాటలు లక్ష్యపెట్టక, కౌరవ సేనలు పారిపోయాయి." అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో అభిమన్యుని రణ విద్యా కౌశలమును గురించి చెప్పాడు.

అది విని ధృతరాష్ట్రుడు "సంజయా! ఆ సమయంలో అభిమన్యుని ఎవరు ఎదుర్కొన్నారు? వారి మధ్యయుద్ధం ఎలా జరిగింది వివరంగా చెప్పు!" అని అడిడు. సంజయుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

"శల్యుడు మూర్ఛపోవడం చూచి అతని తమ్ముడు అభిమన్యుని ఎదిరించాడు. అభిమన్యుని శరీరము మీద పది తీవ్రమైన బాణములు ప్రయోగించాడు. అభిమన్యుడు ఆ బాణములను మధ్యలోనే తుంచాడు. శల్యుని తమ్ముని రథమును విరగ్గొట్టాడు. హయములను చంపాడు. వాడి చేతులు నరికాడు. ఆఖరున అతని శిరమును ఖండించాడు. ఇది చూచిన మిగిలిన రాజ కుమారులు భయ భ్రాంతులయ్యారు. ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, కృతవర్మ, బృహద్బలుడు, కర్ణుడు, మొదలగు ప్రముఖ యోధులు ఒకరినొకరు పిలుచుకొనుచూ, ధైర్యము

చెప్పుకుంటూ, తమ తమ బలములను కూడగట్టుకొని, అభిమన్యుని చుట్టుముట్టారు.

వారిని చూచి అభిమన్యుడు సింహము వలె గర్జించాడు. సాక్షాత్తు అర్జునుడే అక్కడ ఉన్నాడా అన్నట్టు అందరికీ తానే అయి కనిపిస్తూ, తన విల్లు గుండ్రముగా ఉన్నదా అన్న భ్రమ కలిగిస్తూ అత్యంత వేగంతో వారి మీద శర వర్షము కురిపించాడు. కౌరవ వీరుల మీద భల్లములు, అంజలకములు, క్షురపములు, కూర్మనఖములు మొదలగు బాణములను ప్రయోగిస్తున్నాడు. అభిమన్యుని పరాక్రమమునకు తట్టుకోలేక కౌరవ వీరులు భయంతో పరుగులు తీస్తున్నారు. ద్రోణుడు నిస్సహాయంగా చూస్తున్నాడు.” అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పాడు.

అభిమన్యుని ప్రతాపము గురించి విని, మనమున ఖేదము, మోదము రెండును కలుగగా, ధృతరాష్ట్రుడు, తరువాత ఏమయింది అని ఆతురతగా అడిగాడు.

“ఆ ప్రకారంగా పారి పోతున్న కౌరవ సైన్యమును చూచి అభిమన్యుడు వారిని పారిపోనీక వారి చుట్టూ తన రధమును

చక్రాకారముతో తిప్పుతూ, ఎడతెగకుండా బాణవర్షము కురిపిస్తూ, రణరంగమంతా పీనుగు పెంటలు చేసాడు. అభిమన్యుని ప్రతాపమును చూచి ద్రోణుడు అపరిమితమైన సంతోషంతో పక్కన ఉన్న కృపా చార్యుని తో ఇలాఅంటున్నాడు. "ఆచార్యా! తన అన్న దమ్ములు, స్నేహితులు, తండ్రులు, మామలు, అందరూ సంతోషించగా విజయుని కొడుకు అభిమన్యుడు శాత్రవ సంహారము చేస్తున్నాడు. హయములను, ఏనుగులను అసంఖ్యాకంగా నేలకూలుస్తున్నాడు. అతని ముందు మన సైన్యములో పేరు గల వీరాధి వీరులెవరూ నిలువలేకున్నారు." అని పలికాడు.

ఆ మాటలు విన్న సుయోధనుడు, అతి దీనమైన ముఖముతో చిరునవ్వు మొహము మీదికి తెచ్చుకొని భూరిశ్రవసుడు, కర్ణుడు,శల్యుడు మొదలగు వారితో ఇలా అన్నాడు.

"విన్నారా! మన గురువుగారు ద్రోణాచార్యులవారి పలుకులు విన్నారా! విల్లుపట్ట నేర్చిన ప్రతివాడికీ ద్రోణాచార్యులే గురువు గారు కదా. అలాంటి వాడు ఒక పసివాడిని మహా వీరుడు అని పొగుడుతున్నాడు. కాని అతనిని చంపడానికి మాత్రం ప్రయత్నించడం లేదు. ఎంతయినా ద్రోణుడు పార్థునికి అనుకూలుడు కదా. అతని కుమారుని ఎలా

చంపుతాడు. అయినా, మన గురువుగారు ఉ పేక్షించ బట్టి అభిమన్యుడు అలా చెలరేగి పోతున్నాడు. అదంతా తన ప్రావీణ్యము అని పొంగిపోతున్నాడు. ఇప్పుడు మనమందరము కలిసి అభిమన్యుని ఎదుర్కొందాము." అని అందరిని కూడగడుతుంటే దుశ్శాసనుడు ముందుకు వచ్చి

"అన్నయ్యా! ఈ మాత్రం దానికి ఇంతమంది యోధాను యోధులు కావలెనా! నేను చాలనా! నా అవక్ర విక్రమ పరాక్రమముతో అభిమన్యుని చంపుతాను. అభిమన్యుడు చచ్చాడు అన్న వార్త విని అర్జునుడు, కృష్ణుడు అతి శోకభారంతో మరణిస్తారు. మనపగ తీరుతుంది." అని అన్నాడు.

వెంటనే దుశ్శాసనుడు తన విల్లు సారిం చి శరవర్షము కురిపిస్తూ అభిమన్యుని తో యుద్ధమునకు దిగాడు. అభిమన్యుడు దుశ్శాసనుడు ప్రయో గించిన బాణములనన్నింటిని మధ్యలోనే తుంచి, అతని మీద 26 అతి క్రూరమైన శరములను ప్రయోగించాడు. దుశ్శాసన అభిమన్యుల యుద్ధము చేయుటను మిగిలిన వారు యుద్ధము చేయుట మాని చూస్తున్నారు.

ఇంతలో అభిమన్యుడు దుశ్శాసనుని విల్లు తుంచాడు. అతి క్రూరమైన భల్లబాణములతో దుశ్శాసనుని ఒళ్లంతా తూట్లుగా కొట్టాడు. అభిమన్యుడు నవ్వుతూ దుశ్శాసనునితో ఇలా అన్నాడు: "దుశ్శాసనా! నాడు, నిండు పేరోలగములో మా తండ్రిగారు ధర్మరాజును నీవు ఆడిన మాటలకు ఈరోజు బదులు తీర్చుకుంటాను. కొంచెంసేపు అలాగే నిలబడు. మదాంధుడవైన నీ తల ఖండించి నా తల్లి తండ్రులకు మనోల్లాసం గావిస్తాను." అంటూ అభిమన్యుడు వెంటనే రెండు వాడియైన బాణములు దుశ్శాసనుని వక్షస్థలము మీద నాటాడు. ఆ బాణముల దెబ్బకు దుశ్శాసనుడు చచ్చినట్టు రథం మీద కూలబడ్డాడు. ఆ ప్రకారము మూర్ఛపోయిన దుశ్శాసనుని రథమును సారధి పక్కకు మళ్లించుకొని పోయాడు.

అంతకు ముందే అభిమన్యుడు దారి చేయగా పద్మవ్యూహము లోనికి చొచ్చుకు వచ్చిన పాండవ వీరులు, వారి సైన్యములు, కౌరవ వీరులతో ఘోరంగా పోరుతున్నారు. మరొక పక్క అభిమన్యుని పరాక్రమమును చూచి పొంగిపోతున్నారు. దుశ్శాసనుడు మూర్ఛపోవడం చూచి హర్షధ్వానాలు చేసారు. అప్పుడు సుయోధనుడు కర్ణుని చూచి "కర్ణా! దుశ్శాసనుడు అభిమన్యుని చేతిలో దెబ్బతిని మూ ర్ఛపోయాడు గదా! " అని నిట్టూర్చాడు.

ఆ మాటలు విన్న కర్ణుడు తన సైన్యముతో అభిమన్యుని మీదికి లంఘిం చాడు. 73 బాణములను అభిమన్యుని మీద ప్రయోగించాడు. కాని కర్ణుడు వేసిన బాణములను అభిమన్యుడు లక్ష్యపెట్టక వాటిని మధ్యలోని పొడి పొడి చేసిన అభిమన్యుడు, కర్ణుని అలసి పోయేదాకా కొట్టాడు. ఆ సమయంలో కర్ణుని తమ్ముడు అభిమన్యుని మీదికి వచ్చాడు. అభిమన్యుని హయముల మీద, రథసారధి మీద శరవర్షము కురిపించాడు. అభిమన్యుడు చి రునవ్వుతో అతని శిరస్సును ఒకే ఒక భల్ల బాణంతో నరికాడు.

తమ్ముని మరణం చూచిన కర్ణుడు తన సైన్యముతో పక్కకుతొలిగాడు. ఇది చూచిన కౌరవ సేనలు విజృంభించాయి. వారి నందరిని తన బాణ వర్షముతో కట్టడి చేసిన అభిమన్యుడు తనసైన్మముతో పారిపోతున్న కర్ణుని దగ్గరకు పోయి అతనిని తరుముతున్నాడు. కర్ణుడు కూడా ప్రాణభయంతో పారిపోయాడు. అతని వెంట కౌరవ సైన్యము పారిపోయింది.

అది చూచాడు ద్రోణుడు. తల్లడిల్లిపోయాడు. "కృపాచార్యా! కర్ణా! నిలవండి. పారి పోకండి. మీవంటి యోధాను యోధులు ఈ ప్రకారం

పారిపోవడం భావ్యమా! బాహ్లికా! సుయోధనా! ఇప్పుడే కదా మీ మీ పరాక్రమాలు చూపించాలి. నిలవండి. వెనుతిరగండి. అభిమన్యునితో పోరాడండి.” అని ఎంత అరిచినా వారు వినిపించుకోకుండా పారిపోతున్నారు. అభిమన్యుని శరాఘాతములకు నిలువలేక కౌరవ సేన పారిపోతూ ఉన్నది.

అది చూచి అభిమన్యుడుసింహనాదం చేసాడు. తన శంఖము పూరించాడు. తన విల్లు సారించి, నిరంతర శరవర్షము కురిపిస్తూ కౌరవ సైన్యమును సర్వనాశనం చేస్తున్నాడు. అతని అస్త్రధాటికి ఎదురు లేకపోయింది. రణరంగ మంతా హయములు, ఏనుగులు, సైనికుల కళేబరములతో నిండి పోయింది. విరిగిన రథములు కుప్పకుప్పలుగా పడి ఉన్నాయి. ఇంక విరిగిన చేతులు కాళ్లు, మొండెములు చెప్పనక్కరలేదు. విరిగిన కేతనములు, గొడుగులు, ధనుస్సులు కుప్పకుప్పలుగా పడి ఉన్నాయి. ఆకాశము మధ్యలో రెండవ సూర్యునిలా వెలిగిపోతున్నాడు అభిమన్యుడు.” అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రుని తో అన్నాడు.

ఆ మాటలు విని ధృతరాష్ట్రుడు “సంజయా! ఇప్పటిదాకా అభిమన్యుడు ఒక్కడే యుద్ధం చేస్తున్నట్టు చెప్పావు. మిగిలిన పాండవులు, విరాటుడు, పాంచాల భూపతి మొదలగు వారు ఏమయ్యారు. వారు

ఎందుకు అభిమన్యునికి సాయంగా రాలేదు." అని అడిగాడు. సంజయుడు ఇలా చెప్పసాగాడు.

"మహారాజా! అభిమన్యునికి తోడ్పడవలెనని పాండవ ప్రముఖులు, వారి వారి సైన్యములతో, అభిమన్యుని వెంట పద్మవ్యూహములో ప్రవేశించారు. కౌరవ సైన్యములను నిర్మూలిస్తున్నారు. అది చూచి కౌరవ యోధులు నిశ్చేష్టులయ్యారు. పాంచాల, యాదవ, పాండ్య, కేకయ, మాత్స్య ప్రముఖ వీరులు తమ తమ సైన్యములతో ధర్మరాజుకు తోడుగా నిలిచి పోరుతున్నారు. అప్పుడు వారికి అడ్డు తగిలాడు సైంధవుడు.

ఆ మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు ఆశ్చర్యంతో "అదేమిటి! సైంధవుడు అడ్డు తగలడం ఏమిటి? అతడు గొప్ప వీరుడే కాని పాండవుల నందరినీ ఏ ప్రకారము అడ్డగించగలిగాడు. ఏ మహా తపము చేస్తే అతనికి ఆ శక్తి సిద్ధించింది." అని అడిగాడు. సంజయుడు ధృ తరాష్ట్రునికి ఈవిధంగా చెప్పసాగాడు.

"మహారాజా! పాండవులు అరణ్యవాసము చేయుచున్నప్పుడు, ఒకనాడు సైంధవుడు ద్రౌపదీ కారణంగా భీముని చేతిలో భంగపడ్డాడు కదా. ఆ అవమానము భరించలేక సైంధవుడు పరమేశ్వరుని గూర్చి

తపస్సు చేసాడు. భక్తవత్సలుడగు పరమేశ్వరుడు అతనికి ప్రత్యక్షమై ఏదైనా వరం కోరుకోమన్నాడు, అప్పుడు సైంధవుడు పాండవులను జయించునట్లు వరం ప్రసాదించమని కోరాడు. "ఒక్క అర్జునుని తక్క మిగిలిన పాండవులను నీవు ఒక్కరోజు మాత్రం నివారించగలవు" అని వరము ఇచ్చాడు. ఆ వర ప్రభావముతో ఆ రోజు సైంధవుడు పాండవులను అడ్డగించగలిగాడు. అది ఎలా జరిగిందో సవిస్తరముగా చెప్పెదను వినుము.

అభిమన్యుడు పద్మవ్యూహములో ప్రవేశించగానే తక్కినపాండవ వీరులు కూడా అతనిని అనుసరించబోగా నీ అల్లుడు సైంధవుడు తన వరప్రభావంతో అడ్డుపడ్డాడు.

(సింధు రాజైన సైంధవుడు (జయద్రధుడు) ధృతరాష్ట్రుని కుమార్తె, సుయోధనుని చెల్లెలు అయిన దుస్సల అను అమ్మాయిని వివాహం చేసుకున్నాడు. అందువల్ల ధృతరాష్ట్రుడుకి అల్లుడు అయ్యాడు.)

ఆ విధంగా అడ్డుపడ్డ సైంధవుడు మూడు బాణములతో సాత్యకిని, ఎనిమిది బాణములతో ధష్టద్యుమ్నుని, ఇరువది అమ్ములతో విరాటుని, పది బాణములతో శిఖండిని, ఏడు బాణములతో పాంచాల

భూపతిని, ద్రౌపదీ సుతులను 15 బాణములతోనూ, 25 బాణములతో కేకయరాజులను, ధర్మరాజును 75 బాణములతోనూ కొట్టాడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు సైంధవుని విల్లు విరిచాడు. సైంధవుని మీద అతి క్రూరమైన బాణములను ప్రయోగించాడు. సైంధవుడు మరొక విల్లు అందుకని మంటలు విరజిమ్మే బాణములను ధర్మరాజుమీదను, అతని అనుచరుల మీదను ప్రయోగించాడు. అప్పుడు భీమసేనుడు సైంధవుని మీదికి ఉరికి మూడు బాణములతో అతని ఛత్రమును, విల్లును, కేతనమును విరగ గొట్టాడు. నీ అల్లుడు సైంధవుడు మరొక విల్లును చేత బట్టి భీముని ఛత్రమును, విల్లును, కేతనమును విరగ గొట్టాడు. భీమసేనుని రథము విరగ గొట్టాడు. రథము విరిగిన భీమసేనుడు సాత్యకి రథం మీదికి ఎక్కాడు. సైంధవుని మీద అనేకానేక అస్త్రములను ప్రయోగించాడు. సైంధవుడు వాటినన్నింటిని మధ్యలోనే తుంచాడు. పాండవ సైనికుల మీద అతి క్రూర నారాచములను ప్రయోగించాడు. సైంధవుని అస్త్ర ధాటికి త ట్టుకోలేక పాండవ సైన్యముపారిపోయారు. ~~ఈ~~ ప్రకారము సైంధవుడు పాండవులను పద్మవ్యూహములో ముందుకు పోకుండా నిలువరించాడు.

పాండవులకు సైంధవునకు పోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. అక్కడ ద్రోణుని ప్రోత్సాహ వచనములతో వెను దిరిగిన కౌరవ సైన్యము

అభిమన్యుని రథమును చుట్టుముట్టి అతని మీద బాణ వర్షము కురిపించింది. అభిమన్యుడు అపరిమితమైన ఉత్సాహంతో వారినందరినీ సంహారించి సింహగర్జన చేసాడు. కౌరవ సైన్యములో భయోత్పాతము కలిగించాడు.

అంతలో వృష సేనుడు తన సైన్యముతో అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అభిమన్యుని శరీరం మీద క్రూర నారాచములు ప్రయోగించాడు. అభిమన్యుడు కోపంతో వషసేనుడి కేతనము విరగ్గొట్టాడు. అశ్వములను గాయపరిచాడు. వషసేనుడి శరీరం మొత్తం మీద పదునైన బాణములను దింపాడు. ఆ బాణముల ధాటికి వ షసేనుడు మూర్ఛపోయాడు. అతని రథమును ఈడ్చుకుంటూ రథాశ్వములు ఎటోవెళ్లాయి.

ఇంతలో శౌర్యధనుడగు వసాపతి భూపతి ఆరు బాణములతో అభిమన్యుని కొట్టాడు. అతని వంక ఆశ్చర్యంతో చూచాడు అభిమన్యుడు. ఒకే ఒక బాణంతో వసాపతి భూపతిని చంపాడు. అతని చావు చూచిన కౌరవ ప్రముఖులు తమ తమసైన్యములతో అభిమన్యుని మీదికి లంఘించారు. వారందరూ అభిమన్యుని క్రోధాగ్నిలో కార్చిచ్చులో మాడిన

మిడుతలదండు వలె మాడిపోయారు. మిగిలిన కౌరవ సైనికులు అభిమన్యుని ధాటికి తట్టుకోలేక పారిపోయారు.

అది చూచిన కౌరవ యోధులు, నానాదేశాధీశులు అందరూ ఒక్కచోట గుమిగూడి ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యునిమీదికి ఉరికారు. అభిమన్యుడు లేళ్ల గుంపును చూచిన పెద్దపులి వలె వారి మీదికి లంఘించాడు. వారందరినీ మట్టుబెట్టాడు. తెగి పడిన అంగములు, మాంస ఖండములు, ఏనుగులు, హయముల కళేబరములు, రణరంగమంతా చెల్లాచెదరుగా పడి ఉన్నాయి. అభిమన్యుని ఎదుట నిలువ డానికి ఎవరికీ ధైర్యము చాలడం లేదు. దొరికిన వాడిని దొరికినట్టు యమపురికి పంపుతున్నాడు అభిమన్యుడు. కౌరవ సైన్యమంతయు భయంతో నలుదిక్కులకు పారిపోయింది.

ఆ సమయంలో శల్యుని కుమారుడు, రుక్మరథుడు అను వాడు, ముందుకు వచ్చి "వీడికి మనం ఓడటం ఏమిటి. నేను వచ్చాను. మీకేం భయం లేదు. వీడిని నేను పట్టి మీకు అప్పగిస్తాను. నా పరాక్రమము ఏపాటిదో మీకు తెలుస్తుంది" అని అభిమన్యుని మీదికి యుద్ధమునకు వెడలాడు. తొమ్మిది బాణములను అభిమన్యుని భుజములమీద, రొమ్ము

భాగమున నాటాడు. అభిమన్యుడు ఒకే ఒక్క బాణముతో అతని తలను నేల మీద పడవేసాడు.

రుక్మరధుని మరణము చూచిన అతని స్నేహితులు, సాటి రాజులు ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని మీదికి విజంభించారు. అతని మీద శర వర్షము కురిపించారు. వారి శర వర్షములో అభిమన్యుని రధము కనిపించడం లేదు. సుయోధనుడు అభిమన్యుడు మరణించాడని సంతోషించాడు.

అభిమన్యుడు అప్పుడు తన శత్రువుల మీద గాంధర్వ మాయను ప్రయోగించాడు. ఆ గాంధర్వ మాయను పూర్వము అర్జునుని తపస్సుకు మెచ్చి తుంబురుడు అర్జునునికి ప్రసాదించాడు. అర్జునుడు దానిని అభిమన్యుడికి ప్రసాదించాడు. దానిని ఇప్పుడు అభిమన్యుడు తన శత్రువుల మీద ప్రయోగించాడు. ఆ గాంధర్వ మాయా ప్రభావంతో తమ ముందు ఎన్నో రధముల మీద అనేక మంది రధికులు ఎక్కి శస్త్రాస్త్రములు తమ మీద ప్రయోగిస్తున్నట్టు భ్రమ కలిగిస్తుంది. ఆ దృశ్యములకు శాత్రవసేన భయపడి పోయింది. కదలక మెదలక నిల్చుండిపోయారు. అభిమన్యుడు తన రధములు వారి చుట్టు తిప్పుతూ వారిని

సంహరిస్తున్నాడు. కొంతసేపటికి వారిలో ఒక్కరు కూడా మిగల లేదు. వారి మృత దేహములు మాత్రము రణభూమిలో పడి ఉన్నాయి.

అభిమన్యుని యుద్ధ చాతుర్యము చూచి పాండవ సేనలు ఆశ్చర్యపోయాయి. ఇది పని కాదని సుయోధనుడు స్వయంగా అభిమన్యునితో యుద్ధం చేసాడు. కాని అభిమన్యుని ధాటికి తట్టుకొన లేక పక్కకు తొలగి ప్రాణములు దక్కించుకున్నాడు.” .

ధృతరాష్ట్రుడు అభిమన్యుని పరాక్రమ చాతుర్యము విని “సంజయా! ఆ ఒక్క బాలుడు, ఇంతమందని వధించాడా! నమ్మలేక పోతున్నాను! అవునులే అభిమన్యుడు ధర్మాన్ని ఆశ్రయించాడు. ధర్మం ఎప్పుడూ అధర్మాన్ని జయిస్తుంది గదా! ” అని అన్నాడు. సంజయుడు యుద్ధ విశేషములను చెప్ప నారంభించాడు.

అభిమన్యుని పరాక్రమ ధాటికి ఎందరో రాజులు మరణించారు. సుయోధనుడు మొదలగు వారు పారిపోయారు. నీ కుమారులకు చెమటలు పట్టాయి. దిక్కులు చూస్తున్నారు. పారిపోయిన సుయోధనుడు, అశ్వత్థామను, కృప, కర్ణ, కృతవర్మ, బృహద్బలుడు, శకుని మొదలగు

వారిని కూడగట్టుకొని అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అభిమన్యుడు వారి మీద పెద్ద పిడుగు పడ్డట్టు పడ్డాడు. మేఘము వలె గర్జించాడు.

ఆ సమయములో సుయోధనుని కుమారుడు, నీ మనుమడు, లక్ష్మణ కుమారుడు అభిమన్యుని మీదికి ఉరికాడు. అభిమన్యుని మీద నిరంతర శర ప్రయోగము గావించాడు. తన కుమారుని విడిచి పోలేక, సుయోధనుడు కూడా లక్ష్మణ కుమారునికి తోడుగా అభిమన్యునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అభిమన్యుడు కూడా లక్ష్మణ కుమారుని మీద శర ప్రయోగం చేసాడు. ఇద్దరి మధ్య పోరు ఘోరమయింది. అభిమన్యుడు ఒకే ఒక్క బాణంతో లక్ష్మణ కుమారుని తల తెగనరికాడు.

తన కుమారుని మరణము కనులారా గాంచిన సుయోధనుడు మిక్కుటమైన కోపంతో ఊగిపోయాడు. వీడిని కొట్టండి చంపండి నరకండి అని ఆక్రోశించాడు. అప్పుడు కృతవర్మ, కృపాచార్యుడు, ద్రోణుడు, అశ్వత్థామ, కర్ణుడు, బృహద్బలుడు, అత్యంత ప్రభావముగల శరములను అభిమన్యుని మీద ప్రయోగించారు. అభిమన్యుడు వారు ప్రయోగించిన అస్త్రశస్త్రములను మధ్యలోనే తుంచి, తన సా రధితో రథమును సైంధవుని వైపు మళ్లింపమని ఆదేశించాడు.

ఇంతలో కళింగులు, నిషాదులు, తమ తమ గజ సైన్యములతో అభిమన్యుని అడ్డగించారు. అభిమన్యుడు వారి నందరిని తన వీరావేశంతో తునుమాడుతున్నాడు. అక్కడ సైంధవుడు పాండవ బలములను, పాండవ వీరులను లోపలకు రానీయకుండా అడ్డు పడుతున్నాడు.

(ఇప్పటికీ మన పనికి ఎవరైనా అడ్డు తగిలితే "ఏంటీ వీడు సైంధవుడిలాగా ప్రతిపనికి అడ్డుపడుతున్నాడు." అని అంటూ ఉంటాము. పాండవులను పద్మవ్యూహములోనికి పోనీయకుండా అడ్డుకోడంవలననే, తెలుగువారి నోట సైంధవుని పేరు శాశ్వతంగా నిల్చిపోయింది).

అప్పుడు అభిమన్యుడు ద్రోణుని మీద 50 బాణములు, కృతవర్మ మీద 80 బాణములను, అశ్వత్థామ మీద పది బాణములు, కర్ణుని మీద ఒక్క బాణము, వేసి వారిని నొప్పించాడు. కృపాచార్యుని రథము విరగ్గొట్టాడు. బృహద్బలుని శరీరము మీద 30 బాణములు ప్రయోగించాడు. వారికి సాయంగా ఉన్న సైనికులను అసంఖ్యాకములైన బాణములతో నిర్మూలించాడు. క్రోధలిప్తుడు, బృందారకుడు అను రాజుల శిరస్సులను ఖండించాడు. ఆ సమయమున కృపాచార్యుడు

వేరొక రథము ఎక్కాడు. అభిమన్యుని మీద శర పరంపర కురిపించసాగాడు.

ఇంతలో బృహద్బలుడు వీరందరినీ తోసుకొని ముందుకు వచ్చి అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అభిమన్యుడు తన తీవ్ర మైన బాణములతో బృహద్బలుని సారథిని చంపాడు. అతని విల్లు విరిచాడు. కేతనము తుంచాడు. అతని అశ్వములను వధించాడు. బృహద్బలుడు తన కత్తి డాలు తీసుకొని రథము దిగి అభిమన్యుని తో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అభిమన్యుడు ఒకే ఒక భల్ల బాణముతో బృహద్బలుని శిరస్సు ఖండించాడు.

ఈ ప్రకారము అభిమన్యుడు కోసల దేశాధీశుని చంపడం చూచి, అతని బంధు మిత్రులు ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని మీద పడ్డారు. వారి నందరినీ యమపురికి సాగనంపి, అభిమన్యుడు కర్ణుని మీదికి రథము మళ్లించాడు. అభిమన్యునికి కర్ణునికి పోరు ఘోరమయింది. ఒకరి శరీరములు ఒకరు రక్తసిక్తము చేసుకున్నారు. ఇంతలో కర్ణుని సైన్యాధి పతులు ఆరుగురు తమలో తాము ఆలోచించుకొని ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని మీదికి లంఘించారు. అభిమన్యుడు వారిని చూచి నవ్వి వారి నందరినీ ఒక్కొక్క బాణ ఘాతముతో చంపాడు.

తరువాత ద్రోణుడు మొదలగు కౌరవ ప్రముఖుల మీదికి తన దృష్టి మరలించాడు. అంతలో మగధరాజు కుమారుడైన అశ్మంతకుడు బాలుడైనను అపరిమితమైన ధైర్యసాహసములతో అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. వెంటనే అభిమన్యుడు ముందు అతని సూతుని, హయములను చంపాడు. మరొక బాణముతో అతని తలను తెగ నరికాడు. అభిమన్యుడు సింహనాదం చేసాడు.

ఇది చూచి సహించలేక పోయాడు దుశ్శాసనుని కుమారుడు. అభిమన్యుని రధమునకు కట్టిన హయములను, రధసారధిని తన బాణములతో కొట్టాడు. అది చూచి అభిమన్యుడు నవ్వుతూ "కుమారా! నీ తండ్రి దుశ్శాసనుడు నా ముందు నిలువ లేక పారిపోయాడు. ఇప్పుడు నువ్వు వచ్చావా. నా ప్రతాపం రుచి చూడు." అంటూ ఒకే ఒక నారసముతో అతని వక్షస్థలము మీద కొట్టాడు. ఇంతలో అశ్వత్థామ అభిమన్యుడు ప్రయోగించిన బాణమును మధ్యలోనే తుత్తునియలు చేసి దుశ్శాసన కుమారుని రక్షించాడు. అభిమన్యుడు కనీసం అశ్వత్థా మ వైపు కూడా చూడ కుండా దుశ్శాసన కుమారుని విల్లు తుంచాడు. అతని సారధిని చంపాడు. ఆరు బాణములను అతని గుండెలలో దించాడు. అభిమన్యుని ధాటికి తట్టుకోలేక దుశ్శాసనకుమారుడు పారిపోయాడు. ఇంతలో అపరాహ్ణమయింది.

ఆ సమయమున శత్రుంజయుడు, చంద్ర కేతుడు, సువర్చసుడు, సూర్యభానుడు, మేఘ వేగుడు మొదలగు వారు ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని మీద పడ్డారు. అభిమన్యుడు తన అస్త్ర శస్త్రములతో వారి నందరినీ దూరంగా తరిమి కొట్టాడు. ఇంతలో శకుని అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అభిమన్యుడు అతనిని తన తీవ్రమైన బాణ ఘాతములతో నొప్పించాడు. తన రథమును సుయోధనుని వైపు పోనిచ్చాడు. ఇది చూచాడు కర్ణుడు. పక్కనే ఉన్న ద్రోణుని చూచి "ఆచార్యా! కౌరవ సేనలో మహా మహులందరిని ఓడించి అభిమన్యుడు సుయోధనుని మీదికి పోతున్నాడు. ఈ సమయములో మీరు ఊరకుండుట భావ్యమా! ఏదో ఒకటి చెయ్యండి. అభిమన్యుని చంపడానికి మార్గం ఆలోచించండి." అని పలికి కర్ణుడు సుయోధనునికి సాయంగా వెళ్లాడు.

అప్పుడు ద్రోణుడు తన పక్కన ఉన్న కౌరవ యోధులను చూచి "అభిమన్యుడు చి న్నవాడైనను తన తండ్రి అర్జునునితో సమానంగా యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఎంతో మంది కౌరవ ప్రముఖులను చంపాడు. ఇంక ఉపేక్షించరాదు. మనమందరము ఒక్కుమ్మడిగా ఇతనిని

ఎదుర్కొనవలయును” అని పలికాడు. ఇంతలో అభిమన్యుడి చేతిలో చావు దెబ్బలు తిన్న కర్ణుడు అక్కడకు వచ్చాడు.

“ఆచార్యా! చూచారా! అభిమన్యుడు నన్ను ఎలాదెబ్బతీసాడో. నేను మీ దగ్గరే ఉంటాను. ఇంత కన్నా నాకు సురక్షిత ప్రదేశం లేదు. అర్జునుని పరాక్రమమును గురించి విన్నాను కాని అతని కొడుకు అతని కంటే పరాక్రమ వంతుడు అని అర్ధం అయింది.” అని పలికాడు కర్ణుడు.

అప్పుడు ద్రోణుడు కర్ణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. “కర్ణా! నేను అర్జునునికి కవచధారణ అనే విద్యను ఉపదేశించాను. దానిని అర్జునుడు తన కుమారునికి ఉపదేశించాడు. ఆ కవచ ధారణ విద్య వలన అతని శరీరము మీద ఎవ్వరూ శరములను నాటలేరు. ఏదో ఒక వంచనతో ఇతనిని మనము చంపవలెను. ముందు అతని విల్లు విరగ్గొట్టాలి. వేరొకరు వెంటనే అతని అశ్వములను చంపాలి. వెంటనే మరొకరు రథ సారథిని చంపాలి. అదే సమయంలో అతని రథమును విరగ్గొట్టాలి. ఇవన్ని ఒకే సమయంలో జరగాలి. అంతేగాని అభిమన్యుని చేతిలో విల్లు ఉన్నంత వరకూ ఎవ్వరు కూడా అతనిని జయించలేరు. నీకు చేతనైతే ఈ కపటోపాయముతో అతనిని చంపు.” అని అన్నాడు ద్రోణుడు.

అది విన్న కర్ణుడు కొంచె ఆలోచించాడు. తన దగ్గరలో ఉన్న కౌరవ యోధులను కూడ గట్టుకున్నాడు, అందరూ ఒక్కుమ్మడిగా అభిమన్యుని మీదకు లంఘించారు. ముందు కొంతమంది అభిమన్యుని విల్లు విరగ్గొట్టారు. వెంటనే ద్రోణుడు అభిమన్యుని రధాశ్వములను చంపాడు. ఒక పక్కనుండి కృపాచార్యుడు అభిమన్యుని రధ సారధిని చంపాడు. అప్పుడు అభిమన్యుడు నిరాయుధుడు, విరధుడు అయ్యాడు. అదే సమయమని శకుని, కృతవర్మ, శలుడు, బాహ్లికుడు, అశ్వత్థామ మొదలగు వారు నలుపక్కలనుండి ఆ నిరాయుధుడైన అభిమన్యుని మీద బాణ వర్షము కురిపించారు. అప్పుడు అభిమన్యుడు తన ఖడ్గము, డాలు తీసుకొని రధమునుండి కిందికి దుమికాడు. గాలిలోనే గిరగిరా తిరుగుతూ కౌరవ యోధులను నరుకుతున్నాడు. అభిమన్యుడు ఎప్పుడు తమ మీదికి వాలి తమ తల ఖండిస్తాడేమో అని భయంతో కౌరవ ప్రముఖులు పారిపోయారు. ద్రోణుడు ఒక బల్లెము తీసుకొని దానితో అభిమన్యుని కత్తిని విరిచాడు. ఇంతలో కర్ణుడు అభిమన్యుని డాలును ఖండించాడు.

అప్పుడు అభిమన్యుడు తన రధములోని చక్రాయుధమును తీసుకున్నాడు. దానిని గిరా గిరా తిప్పుతూ శత్రుసేనలను చంపుతున్నాడు. సింహనాదం చేస్తున్నాడు. రక్తసిక్తమైన అతని మొహము చూచి

శత్రుసేనలు భయ భ్రాంతులయ్యాయి. అభిమన్యుడు తన చక్రాయుధంతో శత్రువులు వేస్తున్న బాణములను ఖండిస్తూ, శత్రుసేనలను నాశనం చేస్తున్నాడు. ద్రోణుని వైపుగా దూసుకుపోతున్నాడు. తనకు అడ్డువచ్చిన కౌరవ సైన్యమును చించి చెండాడు తున్నాడు.

ఆ సమయమున శకుని, కృతవర్మ, కృపాచార్యుడు, శల్యుడు, మొదలగు యోధులు చాలా మంది కలిసారు. అన్ని పక్కల నుండి అభిమన్యుని చుట్టుముట్టి అతని చక్రాయుధమును ముక్కలుచేసారు. అప్పుడు అభిమన్యుడు తన గదను చేతిలోకి తీసుకున్నాడు, దానితో అశ్వత్థామ మీదికి లంఘించాడు. అభిమన్యుని దెబ్బకు భయపడి అశ్వత్థామ తన రథం నుండి కిందికి దుమికి రథం వెనక్కు పోయి దాక్కున్నాడు. అప్పుడు అభిమన్యుడు అశ్వత్థామ రథమునకు కట్టిన అశ్వములను, రథ సారథిని చంపాడు.

వెంటనే పక్కనే ఉన్న శకుని మీదికి లంఘించాడు. శకునికి రక్షణగా 27 మంది గాంధార యోధులు శకుని రథం ముందు నిలబడ్డారు. వారి నందరినీ తన గదతో మోది చంపాడు అభిమన్యుడు. అంతలో 10 మంది యోధులు ఏనుగుల మీద ఎక్కి అభిమన్యుని

ఎదుర్కొన్నారు. వారినందరినీ అభిమన్యుడు ఏనుగులతో సహా గదతో మోది యమపురికి పంపాడు. కేకయ రాజులను ఏడుగురిని ఒకేసారి చంపాడు.

ఇంతలో దుశ్శాసనుని కుమారుడు అభిమన్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. అభిమన్యుని మీద నానావిధములైన బాణములను గుప్పించాడు. అభిమన్యుడు అతను వేసిన బాణముల నన్నింటిని తన గదా దండముతో అడ్డుకున్నాడు. అతని అశ్వములను, సారథిని చంపాడు. రథమును గదతో విరగ్గొట్టాడు. దుశ్శాసనుని కుమారుడు తన రథము దిగి గదాయుధము తీసుకొని అభిమన్యునిమీదికి లంఘించాడు.

వారిద్దరికి ఘోరసంగ్రామము జరిగింది. ఇరుపక్షముల వీరులు యుద్ధము మాని వారి గదాయుద్ధము చూస్తున్నారు. ఇరువురి శరీరములనుండి రక్తం ధారలుగా స్రవిస్తూ ఉంది. అభిమన్యుడు, దుశ్శాసన కుమారుడు తమ తమ గదలతో ఒకరిని ఒకరు మోదుకొని కింద పడ్డారు. తీవ్రంగా గాయపడ్డ వారి శరీరముల నుండి వారి ప్రాణములు వేరయి స్వర్గలోకం చేరుకున్నాయి. ఇంకా కసి దీరక దారి తప్పిన ఏనుగును కిరాతకులైన వేటగాళ్లు చుట్టుముట్టి చంపినట్టు, కౌరవ యోధులు అభిమన్యుని చుట్టుముట్టి అతనిని నిర్ధయగా పొడిచి పొడిచి చంపారు.

అప్పటికి సూర్యుడు అస్తమించాడు. పాండవుల కీర్తిని ఇనుమడింపచేస్తూ కౌరవ యోధులతో అత్యంత పరాక్రమంతో పోరాడి అభిమన్యుడు వీరస్వర్గ మలంకరించాడు. ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఆ ప్రకారము యోధాను యోధుడైన అభిమన్యకుమారుడు రణరంగమున మృతి చెందగానే కౌరవ సేనలలో ఆనందోత్సాహాలు వెల్లివిరిసాయి. కేరింతలు కొడుతున్నారు. ఈ సమయమున ఆక్కడ చేరిన భూతగణములు "అభిమన్యుని అమానుషంగా అధర్మ యుద్ధంలో పలువురు కలిసి వధించారు" అని ఆక్రోశించాయి.

అభిమన్యుడు మరణించగానే పాండవ సేనలు పారిపోయాయి. ఇది అంతా దూరంనుండి చూచిన ధర్మరాజు ఇలా అన్నాడు.

"మన అభిమన్య కుమారుడు దుర్భేధ్యమైన పద్మవ్యూహములో ప్రవేశించి, ఏనుగులను, హయములను చంపి, రథములను విరగ్గొట్టి, పదాతి దళములను తునుమాడి, అనేక మంది సైనిక ప్రముఖులను చంపి, ద్రోణుడు మొదలగు అతిరథ మహారథులను భయభ్రాంతులను చేసి, వీరస్వర్గమలంకరించాడు. అటువంటి మహా యోధుని మరణమునకు మనకు చింతింప పనిలేదు." అని పలికాడు.

అప్పటికి చీ కట్లు కమ్ముకున్నాయి. అందరూ ఆ రోజుకు యుద్ధము మాని వారి వారి శిబిరములకు వెళ్లారు. నీ కుమారులు మహా సంతోషముతో వికసించిన ముఖాలతో తమ తమ శిబిరములకు చేరుకున్నారు. పాండవులు శోక విషణ్ణ హృ దయాలతో తమ శిబిరములకు చేరుకున్నారు.

ధర్మరాజు తన శిబిరములో కూర్చుని ఇలా చింతిస్తున్నాడు. “ద్రోణా చార్యులు, మున్నగు వారిచే సంరక్షింపబడుచున్న, దుర్భేధ్యమయిన పద్మ వ్యూహమును ఛేధించుటకు నేను అభిమన్యుని ఏల పంపవలే. నన్ను సంతోష పెట్టుట కొరకు పసిబాలుడైన అభిమన్యుడు పద్మవ్యూహమున ఏల జొరబడవలె. దుశ్శాసనుడు లాంటి మహాయోధులను ఓడించాడు. ఎంతోమంది కౌరవ ప్రముఖులను చంపాడు. ఇది ఒరులకు సాధ్యమా! అర్జునుడు వ చ్చి నా కొడుకు ఏడీ? అని అడిగిన నేను ఏమి సమాధానము చెప్పను. కృష్ణుడు వచ్చి నా గారాల మేనల్లుడు ఏడీ? అని అడిగిన ఏమని చెప్పను.

అయ్యో! అభిమన్యుడు బాలుడే. సుకుమారుడు. యుద్ధరీతులు తెలియని వాడు. అటువంటి కుమారుని మహా వీరులకే చొరబడుటకు

శక్యముగాని పద్మవ్యూహము బేధించుటకు పంపినాను కదా! చిన్నవారికి పెద్దవారు బహు మానముల తోనూ తినుటకు ఇచ్చుట ద్వారా గారవింపవలెను గాని నేను యుద్ధమునకు పంపినాను. ఎంతటి పాషండుడను. నేను కూడా అభిమన్యుని తో పాటు ఎందుకు మరణించలేదు. పుత్ర శోకంతో అలమటించు అర్జునుని మొహం ఎలా చూడను. ఇంద్రుని అంత వానికి ఆపద వ చ్చినపుడు, అతనికి అండగా నిలి చి కాలకేయులను చంపిన మహా వీరుడు అర్జునుని కుమారుడు అభిమన్యుడు ఈ ప్రకారము పగవారలచే హతుడు కావలసిన దుర్ధశ దాపురించినది కదా! తన కొడుకును చంపినారన్న కోపంతో ద్రోణుడు మొదలగు కౌరవ వీరులను అర్జునుడు చంపగలడు. కాని అతని పుత్రశోకము ఆర్పలేము కదా! ఈ భూమిలో ఉన్న ,ధనమునంతకు, స్వర్గలోక సుఖములకు, చిరునవ్వులు చిందించు అభిమన్యు కుమారుని ముఖారవిందము సాటి వచ్చునా!" అని పరి పరి విధముల విలపిస్తున్నాడు ధర్మరాజు.

అప్పుడు అతని వద్దకు కృష్ణ ద్వైపాయనుడు (వ్యాసుడు) వచ్చాడు. ధర్మరాజు ఆ మహామునికి అర్ఘ్య పాద్యాదులు ఇ చ్చి సత్కరిం చి ఇలా అన్నాడు. "మహానుభావా! శత్రుసేనలను జయించడానికి నేను అభిమన్యుని పంపాను. అభిమన్యుడు పద్మవ్యూహము లో కి చొరబడ్డాడు.

వెనుకనే మేము కూడా అభిమన్యుని వెంట వెళ్లాము. కాని వరప్రభావమున సైంధవుడు మమ్ములను అడ్డగించాడు. అప్పుడు కౌరవ యోధులు పెక్కుమంది కలిసి అభిమన్యుని చుట్టుముట్టి రకరకములైన ఆయుధములతో ఆ కుమారుని సంహరించారు. బాలుని ఒంటరిగా యుద్ధమునకు పంపిన నాలాంటి పాపాత్ముడు ఎక్కడైనా ఉంటాడా! విపరీతమైన దుఃఖముతో నా మనసు ఉడికిపోవుచున్నది. నా పాపానికి నిష్కృతి లేదు." అని విలపించాడు.

అప్పుడు వ్యాసుడు "ధర్మజా! శోకింపకుము. ఎంతోమంది యోధాను యోధులను చంపిన అభిమన్యుడు బాలుడా! శత్రువులు అతని మీద క్రూరమైన బాణములు సంధించక పూల బాణములు వేస్తారా! తెలివిగలవారు విపత్తులు వచ్చినప్పుడు నీ మాదిరి శోకింపరు. పైగా మరణము అత్యంత సహజము. గరుడ, ఉరగ, దానవులకే మరణముతప్పలేదు. మానవ మాత్రులము మన మెంత. విధిని తప్పించుకొనుటకు ఎవ్వరి తరము కాదు. కాబట్టి ధైర్యము తెచ్చుకొనుము. కాగల కార్యము గురించి ఆలోచింపుము." అని పలికాడు.

"మునీంద్రా! ఈ భూమిని ఎంతమందో ధైర్యశాలురు, పరాక్రమ వంతులు అయిన మహారాజులు, మహాత్ములు ఏలారు కదా! ఒక్కరు

కూడా మత్యుముఖము నుండి తప్పించుకొన లేదే! ఏమి కారణము!" అని అడిగాడు.

దానికి వ్యాసుడు ఇలా అన్నాడు. "ధర్మజా! పూర్వ కాలమున అకంపనుడు అను రాజు పుత్ర మరణంతో పరితపించి పోతూ, నారద ముని వలన మృత్యువు గురించి వివరంగా విన్నాడు. ఆ కథ వింటే నీ మనస్సుకు శోకము పోయి శాంతి చేకూరుతుంది. ఆ కథ చెప్పెదను వినుము.

పూర్వము అకంపనుడు అనే రాజు ఉండేవాడు. అతని మీదికి శత్రు రాజులు దండెత్తి వచ్చారు. యుద్ధము చేసారు. అకంపనుడిని పట్టుకొని కారాగారంలో నిర్బంధించారు. అది చూచి అతని కుమారుడు హరి అను వాడు, శత్రువులను ఎదుర్కొన్నాడు. వారిని జయించి తన తండ్రి అకంపనుడిని చెరనుండి విడిపించాడు. మరల శత్రువులతో ఘోరంగా పోరు సాగించాడు. అప్పుడు శత్రువులు అతనిని ఒక్కుమ్మడిగా చుట్టుముట్టి చంపారు. తరువాత అకంపనుడు విజృంభించి శత్రువులను తన అవక్ర పరాక్రమంతో జయించి విజయలక్ష్మిని వరించి రాజధానిలో అడుగుపెట్టాడు. కాని కుమారుని తలుచుకుంటూ దుఃఖిస్తున్నాడు.

అప్పుడు నారదుడు అకంపనుడి వద్దకు వచ్చాడు. అకంపనుడు నారదమహర్షిని అర్ఘ్య పాద్యాదులు ఇచ్చి సత్కరించాడు. అకంపనుడు జరగినది అంతా నారదునికి వివరించాడు. తన కొడుకు ఎంతటి పరాక్రమ వంతుడో అతని మరణించడం వలన తనకు విజయము కలిగినను, సంతోషముగా లేదని పలికాడు.

“ నారద మునీంద్రా! మృత్యువును ఈ లోకములో ఎవరూ ఎదిరించలేరని విన్నాను. అది ఎలాగ? మృత్యువు పుట్టుక, దాని ప్రభావము వినవలెనని కుతూహలముగా ఉన్నది. నాకు వినిపించండి. ” అని అడిగాడు. అప్పుడు నారదుడు అకంపనుడికి మత్యుప్రభావము ఇలా ఎరింగించాడు.

“అకంపనా! బంధువుల మరణము వలన కలుగు దుఃఖమును పోగొట్టు మృత్యుప్రకార కథను వినిపించెదను వినుము. మొట్టమొదట ప్రజాపతి ప్రజలను సృష్టించాడు. కాని చావును సృష్టించ లేదు. వారికి చావు లేని కారణంగా, భూమికి భారం ఎక్కువ అయింది. ప్రజలు చనిపోవడానికి తగిన ఉపకరణం (సాధనము) కనిపించలేదు. అందువల్ల ప్రజాపతి చి ంతాక్రాంతుడై ఉన్నాడు. అప్పుడు అతని ఇంద్రియములనుండి మంటలు చెలరేగాయి. ఆ మంటలు ఈ భూమి

మీద ఉన్న చరాచర భూతకోటిని దహించ సాగాయి. జరిగిన సృష్టి అంతా ఆ ప్రకారము దహించుకు పోవడం చూ చి సహించలేక పోయాడు మహా శివుడు. లోక కల్యా ణార్థము బ్రహ్మదేవుని వద్దకు వచ్చాడు.

ప్రజ్వరిల్లుతున్న బ్రహ్మ దేవుడు శివుని చూచి "మహా శివా! నీవు నా వద్దకు వచ్చిన కారణం బేమి! అడుగుము. తప్పక నెరవేర్చెదను." అని ఆదరంగా అన్నాడు.

అప్పుడు మహా శివుడు ఇలా అన్నాడు. "బ్రహ్మదేవా! ఈ అఖిల సృష్టి క్రియకు నీవే కర్తవు. ఈ భూతకోటి అంతా నీచేత సృష్టింప బడినది. నీవు చేసిన సృష్టిని కోపంతో ఇప్పుడు ఎందుకు నాశనం చేస్తున్నావు. నా మీద దయయుంచి సమస్త లోకములను కరుణతో ఆదరింపుము." అని కోరాడు.

"పరమశివా! నా యందు కోపము కాని, కామము గాని లేవు. ప్రజలను సృష్టించాను. కాని మరణమును సృష్టించలేదు. అందువలన వారికి మరణము లేదు. పుడమి భారము ఎక్కువైనది. భూభారము పోగొట్టమని భూదేవి నన్ను ప్రార్థించినది. భూదేవికి హితము చేయుటకు ఈ సంహారక్రియ చేయుచున్నాను. ఇంత కన్నా భూభారము

తగ్గించుటకు నాకు వేరు ఉపాయము తోచలేదు. ఆ కారణం చేత నాలో కోపం ప్రవేశించింది. నా కోపానల జ్వాలలలో ఈ భూతకోటి భస్మీ పటలమగుచున్నది." అని పలికాడు.

అప్పుడు పరమశివుడు "అనఘా! నీ ఆజ్ఞ మేరకు నీవు సృష్టించిన ఈ భూతకోటిని నేను పరిపాలిస్తున్నాను. ఇప్పుడు నీవు ఈ విధంగా లోకాలను దహించి వేస్తున్నావు. ఇది ధర్మమా! ఈ కోపావేశము నీకు తగునా! అయినను భూభారము పోగొట్టుటకు చరాచర జీవ రాసులను ఒక్క పెట్టున భస్మీపటలము చేయవలెనా? ఒక పద్ధతి ప్రకారము సంహారము జరుగు నటుల వేరొక ఉపాయము కనుగొనవలదా! నాయందు దయయుంచి ఈ సంహారక క్రియను ఉపసంహరింపుము. నాకు ఈ వరము ప్రసాదింపుము." అని పరమ శివుడు బ్రహ్మదేవుని వేడుకున్నాడు.

అప్పుడు శంకరుని కోరిక మేరకు బ్రహ్మదేవుడు తన కోపాగ్నిని ఉపసంహ రించాడు. సకల భువనములు ఎంతో ఆనందించాయి. శంకరుని బ్రహ్మదేవుని వేనోళ్ల స్తుతించాయి. బ్రహ్మ దేవుడు తన కోపానలమును ఉపసంహరించు సమయమున అతని ఇంద్రియముల నుండి రక్త వర్ణముతో, ఎర్రటి కన్నులతో, ఎర్రటి చీ ర కట్టుకొని ఒక స్త్రీ

ఆవిర్భవించినది. ఆమె శివుని వంక, బ్రహ్మదేవుని వంక చూచి, దక్షిణ దిశగా పోతూ ఉంది.

అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు "ఓ మృత్యుదేవతా! ఎక్కడికిపోతున్నావు. ఇక్కడికి రా!" అని పిలిచాడు. మృత్యుదేవత వచ్చి బ్రహ్మదేవుని ముందు నిల్చున్నది.

అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు "ఓ మృత్యుదేవతా! నాలో సంహారము చేయవలెను అన్న కోరిక పుట్టగానే నీవు పుట్టావు. కాబట్టి నీవు ఒక పద్ధతి ప్రకారము, పక్షపాత బుద్ధిలేకుండా ఈ చరాచర జీవకోటిని సంహరింపుము. నీవు నా ఆజ్ఞ ప్రకారం ఈ కార్యము నిర్వహిస్తున్నావు కాబట్టి నీకు ఎలాంటి పాపము అంటదు." అని ఆజ్ఞాపించాడు. అప్పుడు మత్యుదేవత దుఃఖించ సాగింది. మత్యుదేవత కళ్లనుండి కారుచున్న కన్నీరును తన దోసిట పట్టుకున్నాడు బ్రహ్మదేవుడు. తరువాత ఆమెను ఎన్నో రీతుల అనునయించాడు. అప్పుడు మత్యు దేవత శోకంతో ఇలా అన్నది.

"ఓ మహానుభావా! నీవు నన్ను సృష్టించావు. కాని ఈ పాపకార్యమునకు నన్ను నియోగిస్తావా! ఈ పాప కార్యము నేను ఎలా చేయను! బంధువులు, మిత్రుల మరణము వలన శోకంతో విలపించు

జనుల ఏడుపులు నేను వినలేను. ఈ అధర్మమునకు నేను ఒడి గట్టలేను. నా మీద దయయుంచి నేను తపస్సు చేసుకొనుటకు అనుమతి ఇమ్ము . నాకు ఈ వరము ప్రసాదింపుము. నీ అనుమతితో నేను ధేనుకాశ్రమమునకు పోయెదను." అనిపలికింది.

ఆ మాటలు విన్న పరమేష్ఠి "ఓ మృత్యుదేవతా! నేను నిన్ను ప్రజా సంహారమునకు మాత్రమే సంకల్పించి సష్టించాను. కావున నీ మనస్సులో ఏ విచారము పెట్టుకోవద్దు. నా ఆజ్ఞ ప్రకారము సంహారక క్రియ నెరవేర్పుము." అని ఆజ్ఞాపించాడు. ఆయనకు భయపడి ప్రస్తుతానికి అంగీకరించినట్టు అక్కడే నిలబడి పోయింది. మృత్యుదేవత తన ఆజ్ఞ పాటించినదని తెలిసి బ్రహ్మదేవుడు సంతోషించాడు. తాను సృష్టిం చిన లోకాలవైపు చూచాడు. అవికూడా ఈ ఏర్పాటుకు సంతోషిం చాయి. తాను వచ్చిన కార్యము పూర్తి అయినందున పరమ శివుడు కూడా కైలాసమునకు వెళ్లాడు.

అప్పుడు మృత్యుదేవత బ్రహ్మ దేవునికి నమస్కారము చేసి ధేనుకాశ్రమ మునకు వెళ్లింది. అచ్చట నంద, కౌశికి అను నదుల దగ్గర అత్యంత నియమ నిష్టలతో ఎన్నో వ్రతములు చేసింది. హిమాలయ పర్వతములమీద బ్రహ్మదేవుని గురించి ఘోర తపస్సు చేసింది. మ

త్యుదేవత తపస్సుకు మెచ్చి బ్రహ్మదేవుడు ఆమె ముందు సాక్షాత్కరించాడు.

"ఓ మృత్యు దేవతా! నీవు ఎందుకు ఇన్ని నియమనిష్ఠలు ఆచరించెదవు." అని అడిగాడు.

దానికి మృత్యుదేవత "ఓ బ్రహ్మదేవా! నేను ప్రజల మెడలు నులిమి చంపలేను. నన్ను ఈ పనికి పంపవద్దు. అధర్మభయముతో నిన్ను ఆశ్రయించాను. ఆర్తితో నిన్ను శరణు వేడుతున్నాను." అని పలికింది.

అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు మృత్యుదేవతతో ఇలా అన్నాడు. "ఇందులో నీకు అధర్మం ఏముంది. నీవు నేను చెప్పినట్టు చేస్తున్నావు. నా ఆజ్ఞను పాటిస్తున్నావు. ఇది నీకు పరమధర్మము. దీని వల్లనీకు కీర్తి ప్రతిష్ఠలు కలిగేటట్టు నేను పరమేశ్వరుడు వరములు ప్రసాదిస్తాము. అయినను నేను అనుసంధించిన పనికి నీకు భయం ఎందుకు. నాలుగు విధములైన భూతకోటులను సంహరింపుము." అని పలికాడు బ్రహ్మదేవుడు.

ఆ మాటలకు మత్యుదేవత ఇలా పలికింది. "దేవా! నేను నీ ఆజ్ఞ శిరసావహిస్తాను. నీవు చెప్పినట్టు చేస్తాను. కాని నా విన్నపము కూడా

వినుము. మానవులలో జంతువులలో, లోభము, క్రోధము, ఈర్ష్య, అసూయ కలిగేట్టు చెయ్యి. అప్పుడు నేను నా విధిని సక్రమంగా నెరవేరుస్తాను.” అని చెప్పింది.

“అలాగే చేస్తాను. అంతేకాదు. నీవు ఏడ్చినపుడు నేను నీ అశ్రు బిందువులు (కన్నీళ్లు) దోసిటితో పట్టాను కదా. నీ కన్నీరు ఒక్కొక్క బిందువు ఒక్కొక్క వ్యాధిగా ప్రజ్వరిల్లి భూతకోటిని పీడిస్తుంటుంది. కాబట్టి వారు ఆ వ్యాధులతోనే చస్తారు. నీకు ఏపాపమూ అంటదు. అది అధర్మము కాదు. నీవు కేవలము ప్రాణుల ప్రాణములు మాత్రం తీస్తావు కాబట్టి అది నీకు పరమ ధర్మము అవుతుంది. ఎల్లప్పుడు నేను నీ శుభము కోరుతుంటాను. నీవు ధర్మస్వరూపిణివి. ఈ లోకమునకు ఈశ్వరివి. సమస్తజీవుల ప్రాణములు నీ అధీనములో ఉంటాయి. కాబట్టి సమస్తజీవుల పట్ల కామము, రోషము వదిలి వారి ప్రాణములు తీయుము. ఆ ప్రకారంగా నీవు నీ ధర్మము నిర్వర్తింపుము. నీకు భయము ఏమియు లేదు. దుర్మార్గులను వారు చేయు దుర్మార్గపు పనులే వారిని చంపుతాయి. నీకేమియు భయము లేదు.” అని చెప్పాడు బ్రహ్మదేవుడు.

తనకు అధర్మము పాపము అంటదని బ్రహ్మదేవుడు వరం ఇచ్చాడు. పైగా ఆయన మాటను అతిక్రమిస్తే శాపము పెడతాడని భయం. అందుచేత మృత్యు దేవత సమస్త జీవకోటి సంహారక క్రియకు అంగీకరించింది. బ్రహ్మదేవుని ఆజ్ఞాను సారము, నానారకములైన వ్యాధులు సమస్త జీవ కోటి శరీరములను కృశింప చేస్తుంటే, మృత్యుదేవత వారి ప్రాణములను మాత్రం తీస్తూ ఉంది. ఆ ప్రాణములు కూడా ఒక దేహమును వదలి మరొక దేహమును ఆశ్రయించి బతుకుతున్నాయి. మనుషుల ఆత్మలు కూడా ఒక దేహమును వదిలి మరొక దేహమును ఆశ్ర యిస్తున్నాయి.

వాయుదేవుడు సర్వవ్యాపి. అమిత శక్తిమంతుడు. అపరిమితమైన తేజస్సు కలవాడు. ఈ చరాచర జగత్తునకు ప్రాణదాత. ఈ శరీరము వృద్ధి చెందడానికి. కృశించడానికి అతనే కారకుడు. ప్రాణవాయువు ఈ శరీరంలో ప్రవేశించడం, మరల బయటకు వెడలి పోవడంలో వింత ఏమియు లేదు. దేవతలు మానవులుగా అవతరిస్తారు. మరల మానవులు దైవత్వాన్ని పొందుతారు. కాబట్టి నీ కుమారుడు కూడా స్వర్గసుఖాలు అనుభవిస్తున్నాడు. దానికి చింత ఎందులకు.

ఈ జగత్తు అంతా అత్యంత దుఃఖభూయిష్టము. నీ కుమారుడు దుఃఖభూయిష్టమైన ఈ లోకమును వదిలి శోకము అనే మాట కూడా వినపడని పుణ్యలోకములకు పోయాడు. దానికి చింతింప పనిలేదు. ఇది బ్రహ్మ కల్పితము. ధీరులైన వారు పోయిన వారి కోసము చింతింపరు." అని నారదుడు మృత్యుదేవతా ప్రభావమును వివరించాడు.

అప్పుడు అకంపనుడు నారదునితో ఇలా అన్నాడు. "నీవు చెప్పినదంతయు విని నాకు శోకము తొలగిపోయినది. నా మనసుకు స్వస్థత కలిగినది." అని నారదునికి నమస్కరించాడు. తరువాత నారదుడు అక్కడ నుండి అశోక వనమునకు వెళ్లాడు" అని వ్యాసుడు ధర్మరాజుకు అకంపనుడి వత్తాంతము వివరించాడు.

"ధర్మరాజా! ఈ కథ రాసిన వారికి, చదివినవారికి, విన్న వారికి ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యములు కలుగును. అభిమన్యుడు రణరంగమున వివిధములైన ఆయుధములతో శత్రువులతో పోరాడి వీరస్వర్గ మలంకరించాడు. ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గడించాడు. అతని మరణమునకు నీవు యింతింప పనిలేదు." అని పలికాడు వ్యాసుడు.

ధర్మరాజు తన మనస్సులో ఉత్తమ క్షత్రియ ధర్మము ఇట్టిదే కదా అని అనుకొని, అభిమన్యుని వంటి వీరాధి వీరులు వీరస్వర్గమలంకరిస్తారు అన్న నిజాన్ని తలంచుకొని మనసులో ఊరట చెందాడు.

వ్యాసుని చూ చి "మునీంద్రా! ఇంతకు ముందు ఉన్న మహారాజులు ఏ యే యజ్ఞయాగములు ఏవిధంగా చేసారు. వాటికి వచ్చి న ఫలము లేమిటి వివరంగా తెలియ చేయండి. " అని అడిగాడు. ధర్మరాజు మనసులో మాట గ్రహించిన వ్యాసుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు..

"ధర్మరాజా! నీ కుమారుడు అభిమన్యుడు కూడా పూర్వపు మహారాజుల వంటి వాడే. కాబట్టి అభిమన్యునికి కూడా ఎలాంటి పుణ్యలోకములు లభిస్తాయో అని ఆలోచిస్తున్నావు కదా. " అని అన్నాడు.

" మహాత్మా! మీ దివ్యచిత్తమునకు తెలియనిది ఏమున్నది. దానిని గురించి వినగోరుతున్నాను." అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

అప్పుడు వ్యాసుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు. "ఎన్నో యజ్ఞయాగములు చేసినవారు, తపస్సు చేసినవారు, దాన ధర్మములు చేసిన వారు, ఉదాత్తమైన సద్గుణములు కలవారు, తాము మరణించిన

తరువాత పుణ్యలోకములు పొంది సుఖములు అనుభవిస్తున్నారు. కాని నిస్వార్థంగా యుద్ధము చేసి వీర మరణము పొందిన అభిమన్యుని లాంటి వీరులు అంతకంటే ఉన్నతమైన పుణ్యలోకములలో సుఖించగలరు. అదీ కాకుండా, మహితాత్ములైన మహా రాజులు చేసిన యజ్ఞ యాగాదుల గురించి వారొనరించిన కర్మాను ష్టానము గురించి తెలుసు కోవాలను కుంటున్నావు కదా. నీ మనస్సు ఉపశమించునట్లు చెప్పెదను వినుము.

పూర్వము ఈ భూమిని సంజయుడు అనే రాజు పరిపాలిస్తుండే వాడు. అతనికి సంతానము లేదు. సంతానము కొరకు అతను బ్రాహ్మణులకు ఎల్లప్పుడూ పూజలు చేస్తూ ఉండేవాడు. అతనికి నారదుడు ప్రియమిత్రుడు. అందువల్ల నారదుడు సంజయుని వద్దకు పలుమార్లు వస్తూ ఉండేవాడు. ఒక రోజు ఆక్కడ ఉన్న బ్రాహ్మణులు అందరూ కలిసి సృంజయుని కోరిక తీర్చమని నారదుని ప్రార్థించారు. అప్పుడు నారదుడు సృంజయుని వద్దకు పోయి "మిత్రమా! నీ మనసులో ఉన్న కోరి క ఏమిటి? నాకు ఇంతకాలము ఎందుకు చెప్పలేదు?" అని అడిగాడు.

అప్పుడు సృంజయుడు నారదునితో తనకు గుణవంతుడు రూపవంతుడు ఐన కుమారుడు కావాలని, ఆ కుమారుని మూత్రము,

పురీషము, కన్నీరు, చెమట అన్ని కూడా బంగారం మయం గా ఉండాలని, అలాంటి కుమారుని ప్రసాదించ మని అడిగాడు. నారదుడు నవ్వి సృ ంజయునికి అలాంటి వరం ప్రసాదించాడు. నారదుని వర ప్రభావము వలన సృంజయునికి ఒక కుమారుడు కలిగాడు. అతనికి సువర్ణష్ఠివి అనే పేరు బెట్టి అల్లారుముద్దుగా పెంచుకుంటున్నాడు సృం జయుడు. ఆ కుమారుని వలన అతని ఇంటిలో బంగారము దినదినాభివద్ధి కలుగుతూ ఉంది. అతని ఇంటిలోని ప్రతి వస్తువూ బంగారు మయం అయింది. పడుకొనే మంచము, కూర్చునే ఆసనము, ఇండ్లు, ప్రాకారాలు మొదలగు సమస్త వస్తువులు బంగారు మయం అయాయి.

ఇది చూచిన కొంత మంది దొంగలు ఒక రోజు సృంజయుని కుమారుని అపహరించుకొని పోయారు. ఒక అరణ్యములోని కి పారి పోయారు. అక్కడ ఆ కుమారుని చంపి పొట్టను చీ ల్చి చూచారు. కాని వారికి   ఎక్కడా బంగారం కనపడలేదు. ఆ శవమును అక్కడ పడవేసి వెళ్లిపోయారు. కారి వారు చేసిన హత్య వారిని వెంటాడింది. వారిలో వారికి తగాదాలు వచ్చాయి. వారిలో వారు కొట్టుకొని మరణించారు. సృ ంజయుడు కూడా తనకుమారుని కానక అతని కోసం వెదికి వెదికి అడవిలో అతని మృత దేహమును చూచి, అతనికి అంత్యక్రియలు చేసాడు. అప్పటినుండి తీరని శోకంతో పరితపిస్తున్నాడు.

అప్పుడు నారదుడు అతని వద్దకు వచ్చాడు. “సృంజయా! పోయిన వారి గురించి ఏడిస్తే వారు తిరిగి వస్తారా! ఈ ప్రకారం ఏడుస్తుంటే నీ ప్రాణాలు కూడా నిన్ను విడిచి పెట్టి పోతాయి. కాబట్టి శోకించడం మాను. నీకు నాకు ఉన్న స్నేహము వలన నీకు కొన్ని మంచి మాటలు చెబుతాను విను.

పూర్వకాలమున మరుత్తు అను మహారాజు ఎన్నో యజ్ఞ యాగములు చేసాడు. బంగారము, వెండి, వస్త్రములు దానం చేసాడు. అమితమైన కీర్తి గడించాడు. కాని ఆ మరుత్తు ఈనాడు ఉన్నాడా. కాల గర్భంలో కలిసిపోలేదా!

సుహోత్రుడు అనే మహారాజు అనేక పూజలు వ్రతాలు చేసాడు ఎన్నో దాన ధర్మాలు చేసాడు. అనేక అశ్వమేధ యాగాలు చేసాడు. కాని అతను కూడా మరణించాడు కాని ఇక్కడే శాశ్వతంగా ఉండిపోలేదు.

అంగుడు అనే మహా రాజు ఎన్నో రత్నములు, మణులు మాణిక్యములు బ్రాహ్మణులకు దానం చేసాడు. అతడు కూడా పరలోకం చేరుకున్నాడు.

ఇంక శిబి చక్రవర్తి కథ నీకు తెలుసు కదా! అతని రథము ఏడు దీవులలో తిరిగింది. అతడు ధనము కొరకు తన ప్రజలను ఎప్పుడూ అడగ లేదు. అతడు పరమేశ్వరుడు ఇచ్చి న ధనముతో ఎన్నో అశ్వమేధములు ఆచరించాడు. లెక్కలేనన్ని గోవులను బ్రాహ్మణులకు దానం చేసాడు. అతడు కూడా నేడు లేడు కదా.

మరి శ్రీరాముని చరిత్ర నీకు తెలిసినదే. చి న్నతనములోనే రాక్షస సంహారము గావిం చి, లోక కంటకుడైన దశకంఠుని చంపి, అయోధ్యను జనరంజకముగా పాలించిన ఆ దశరధరాముడు పరలోకము చేరలేదా! ఇక్కడే ఉన్నాడా!

భగీరధుడు, గంగను భూమి మీదకి తీసుకొని వచ్చాడు. ఎన్నో యజ్ఞ యాగములు చేసాడు. ఎన్నో దాన ధర్మములు చేసాడు. అతను కూడా పరలోక గతుడయ్యాడు కదా!

ఇంక దిలీప మహారాజు. అతను చేసిన క్రతువులలో మేనక, విశ్వావసుడు మొదలగు గంధర్వులు స్వయంగా పాల్గొన్నారు. ఎంతోమంది దేవఋషులు కూడా వచ్చారు. ఎన్నో దాన ధర్మములు

చేసాడు. అతను చేసిన నూరవ అశ్వమేధ యాగమునకు ఇంద్రుడు వచ్చి యాగాశ్వమును తీసుకున్నాడు, మరి అంతటి దిలీప మహారాజు ఇక్కడే ఉండిపోయాడా! స్వర్గధామము చేరుకోలేదా!

తరువాత మాంధాత మహిమలు నేను చెప్ప పనిలేదు కదా! 12 రోజుల శిశువుగా ఉండగా ఇంద్రుని బొటన వేలినుండి స్రవించు అమృత ధారలు తాగి పెరిగిన మహానుభావుడు. 12 వ ఏటనే సామ్రాజ్యాధీశుడు అయ్యాడు. ఈభూమినంతా ఏలాడు. కాలం తీరిన తరువాత అతను ఒక్కక్షణమైనా ఈ ప్రపంచం లో ఉన్నాడా చెప్పు.

యయాతి మహారాజు. దేవాసుర యుద్ధంలో ఇంద్రుడికి తోడుగా ఉండి తన జీవితం అంతా ధారపోసాడు. మనుషులలో వర్ణాశ్రమ ధర్మములు ఏర్పరిచాడు. ఈ భూమి నంతా పాలించాడు. అగ్ని ష్టోమము, అశ్వమేధము, వాజిపేయము, అతి రాత్రము, పౌండరీకము మొదలగు యజ్ఞములు చేసి కీర్తి గడించిన యయాతి పరలోకము చేరుకొన లేదా! ఇక్కడ నేడు లేడు కదా!

అంబరీష చక్రవర్తి కూడా తన మీదికి తన శత్రురాజు లందరూ ఒక్కుమ్మడిగా వచ్చినా, వారిని జయించి, తన శరణు చొచ్చినవారిని

కరుణతో మన్నించి, ఎన్నో యజ్ఞ యాగములు నిర్వర్తించి, అనేక దానధర్మములు చేసి, తరువాత ఏమయ్యాడో చెప్పు ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు. పరలోకమునసే కదా!

శశిబిందు మహారాజుకు లక్షమంది భార్యలు. ఒకొక్క భార్యకు వెయ్యిమంది కుమారులు. వారు కూడా మహా పరాక్రమ వంతులు. అనేక అశ్వమేధయాగములు చేసాడు. ఎన్నో దాన ధర్మములు చేసాడు. అతను ఏమన్నా సశరీరంగా ఇక్కడే ఉన్నాడా. పరలోకమునకు ఏగలేదా!

ఇంక గయ మహారాజు. ఘోరమైన తపస్సు చేసి అగ్ని దేవుని ప్రసన్నం చేసుకున్నాడు. అతని అనుగ్రహం వలన శమము, దమము, బ్రహ్మచర్యము, సౌశీల్యము, పాండిత్యము, అహింస, దానధర్మములు మొదలగు సద్గుణములతో విరాజిల్లాడు. 36 యోజనముల వేదిక నేర్పరిచి దానిమీద ఒక మహా యజ్ఞమును నిర్వహించాడు. బ్రాహ్మణులకు ఎన్నో దాన ధర్మములు చేసాడు. గయ క్షేత్రంలో అతని పేర ఒక పెద్ద మర్రి చెట్టు ఉన్నది. అటువంటి మహానుభావుడు గయ మహారాజు మరణించలేదా!

ఇంక రంతి దేవుడు. అనుక్షణం 20,000 మంది వంటవాళ్లు వండి వారుస్తుంటే. నిరంతర అన్నదానము చేసి ప్రసిద్ధి కెక్కాడు కదా. సత్రయాగం చేసాడు. అటువంటి రంతిదేవునికి పరలోక యాత్ర తప్పలేదు కదా!

ఇంక భరతుడు. చిన్నతనంలోనే క్రూరమగములను మ చి ్చక చేసుకొని వాటి మీద కణ్వాశ్రమములో విహరిం చి న మహా పరా క్రమ వంతుడు.ఈ భరత భూమిని ఏకఛత్రాధి పత్యంగా పరిపాలించాడు. గంగా, యమునా, సరస్వతీ నదీ తీరములో అనేక యజ్ఞయాగములు చేసాడు. గజ,తురగ,రధములను ప్రీతితో బ్రాహ్మణులకు దానం చేసాడు.అటువంటి భరతుడు నేడులేడు కదా! తన కాలం తీరగానే వెళ్లిపోయాడు కదా!

ఇంక పృథు చక్రవర్తి. ఎగుడు దిగుడు గా ఉంటూ రథములు తిరగడానికి అవరోధము కల్గించు చున్న పృథివిని చదును చేసిన మహా రాజు పృథు చక్రవర్తి. అతని పేరనే భూమికి పృథివి అనే పేరు వచ్చింది. అతను చేసిన యజ్ఞ యాగములు లెక్క లేదు. తన ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పాలించాడు. ఈ భూమినంతను బ్రాహ్మణులకు

దానమిచ్చి ఖ్యాతి గాంచాడు. మరి అతని శరీరము సుస్థిరముగా నిల్చిపోయిందా. అతని కీర్తి మాత్రం నిలిచిపోయింది కాని.

బ్రాహ్మణుల మీద ద్వేషంతో తన తండ్రి జమదగ్నిని చంపిన కార్తవీర్యార్జునుని చంపి, ఇరువది ఒక్కసార్లు క్షత్రియుల మీదికి దండెత్తి, క్షత్రియ వంశ నిర్మూలనము చేసిన భార్గవ రాముడు, ఈ భూమి నంతను తానే ఏలిన వాడు, ఎన్నో యజ్ఞములు యాగములు నిర్వహించినవాడు, ఆ పరశురాముడు ఇప్పుడు బతికి లేడు కదా! అలాంటి వారికే మ త్యువు అనివార్యము అయినప్పుడు ఇంక సామాన్య మానవుల మాట చెప్పవలెనా!

సృంజయా! నీ కుమారుడు వీరందరికంటే ఉదాత్తుడు. కాని ఎవ్వరునూ మృత్యువు నుండి తప్పించుకోలేరు." అని 16 రాజుల చరిత్రలను చెప్పాడు నారదుడు.

ఆ రాజుల చరిత్రలను విన్న సృం జ యుడు ఏమీ మాట్లాడలేదు. అప్పుడు సృంజయుని చూచి నారదుడు "సృంజయా! ఇప్పటి వరకూ నేను చెప్పిన దంతయూ నీ బుద్ధిలోనికి ప్రవేసించినదా లేక బూడిదలో పోసిన పన్నీరు మాదిరి నిష్ఫల మయినదా!" అని అడిగాడు. అప్పుడు

సృంజయుడు నారదునితో ఇలా అన్నాడు. “నారదా! నీవు చెప్పిన కథల వలన నా మనస్తాపము, పుత్రశోకము తొలగి పోయినవి. మనసు ప్రశాంత మయినది.” అని అన్నాడు.

అప్పుడు నారదుడు “సృంజయా! నీకు ఏమి కావాలో కోరుకో నేను ఇచ్చెదను.” అని అన్నాడు. అప్పుడు సృంజయుడు “దేవా! నీవు నాకు ప్రసన్నుడవయినావు. అంత కన్నా నాకు కావలసినది ఏమున్నది.” అని అన్నాడు. అప్పుడు నారదుడు సంతోషించి “సృంజయా! కొంతమంది చోరుల మూర్ఖత్వమునకు బలి అయి నరక వాసమునకు పోయిన నీ కుమారుని నేను తెచ్చి ఇచ్చెదను. నీవు చి ంతింపకుము.” అని అన్నాడు. నారదుడు.

నారదుడు ఇ చి ్చ న వరము మేరకు సువర్ణష్ఠివి సజీవంగా తిరిగి వచ్చాడు. సృంజయుడు సజీవంగా తిరిగి వచ్చిన తన కుమారుని చూచి సంతోషించి, అతని కి అస్త్రవిద్యలతో సహా సకల విద్యలు నేర్పించాడు. వివాహం చేసాడు. అతను సంతానవంతుడైనాడు. కాని అతను కూడా కాలం తీరగానే మరణించాడు.

ధర్మజా! మృత్యువు ను జయించుట ఎవరి తరమూ కాదు. నీ కుమారుడు అభిమన్యుడు వీరస్వర్గ మలంకరించి అక్కడ సురలోక భోగములు అనుభవించు చున్నాడు. అతని మృతికి నీవు చి ంతించుట అనవసరము. నీవు ఇంతమంది మహారాజుల చరిత్రలు ఆలకించావు కదా! కాబట్టి నీ మనస్సుకు ధైర్యము తెచ్చుకొని సుస్థిరుడవై నీ కర్తవ్య నిర్వహణలో ఉండుము.” అని చెప్పి వ్యాసుడు వెళ్లిపోయాడు.

వ్యాసుని మాటలతో మనసుకు ఊరట కలిగినా అర్జునుడు వచ్చి తనకుమారుని గురించి అడిగితే ఏమని బదులు చెప్పాలి అని మధన పడుతున్నాడు.” అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రుని కి చెప్పాడు.

అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని చూచి “సంజయా! సంశప్తకులమీదికి యుద్ధమునకు పోయిన అర్జునుడు వారితో ఎలా యుద్ధము చేసాడు. అభిమన్యుని మరణ వార్త అతనికి ఎలా తెలిసింది వివరంగా చెప్పు. ” అని అడిగాడు. దానికి సంజయుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

“మహారాజా!అర్జునుడు తన బల పరాక్రమములతో సంశప్తకులను సమూలంగా నిర్మూలించాడు. తిరిగి వస్తుండగా అతని కి ఎన్నో

దుశ్శకునములు గోచరించాయి. అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని చూచి “కృష్ణా! ఎన్నడూ లేనిది ఎన్నో దుర్నిమిత్తములు గోచరించుచున్నవి. నా మనస్సు ఎంతో అలజడి చెందుచున్నది. శరీరము గగుర్పాటు చెందుచున్నది. ద్రోణాచార్యుడు సామాన్యుడు కాదు. మా అన్నయ్య ధర్మజునికి ఏ అపాయము జరగలేదుకదా! ” అని అన్నాడు.

ఆ మాటలు విని కృష్ణుడు అర్జునుని చూచి “అర్జునా! ధర్మజునికి అతని తమ్ములకు ఏ ఆపదా కలుగదు.వారు తప్ప వేరే వారికి ఏ ఆపద కలిగినా మనకు త్వరలోనే తెలుస్తుంది కదా! ” అని అన్నాడు.

తరువాత కృష్ణార్జునులు పాండవ శిబిరముల లోనికి ప్రవేశించారు. పాండవ శిబిరములు స్కంధావారములు నిస్తేజములై ఉన్నవి. అర్జునుడు కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు. “కృష్ణా! సైనికులు అందరూ నన్నుచూచి తలలు వంచుకుంటున్నారు. వారి ముఖములలో విషాదఛ్ఛాయలు గోచరించుచున్నవి. మన శిబిరములనుండి ఎలాంటి సందడి వినపడటం లేదు. నేను రాగానే నా కెదురు వచ్చు అభిమన్యుడు ఈరోజు ఎందుకో కనపడటం లేదు. ఎలాంటి దుర్వార్త వినవలసి వస్తుందో అని భయంగా ఉంది.” అని అన్నాడు.

కాని ఏ మాటకూ కృష్ణుడు బదులు చెప్పలేదు. అర్జునుడు వెంటనే ధర్మరాజు శిబిరమునకు వెళ్లాడు. అక్కడ ధర్మరాజు మొదలగు వారు కూర్చుని ఉన్నారు. వారిలో అభిమన్యుడు లేదు. అది చూచి అర్జునునికి కాళ్లు తొట్రుపడ్డాయి.

"అన్నయ్యా! మీరంతా మీ మీ ఆసనముల మీద విచార వదనులై కూర్చుని ఉన్నారు. మీలో అభిమన్యుడు నాకు కనపడటం లేదు.అతనికి ఏమయిందో చెప్పండి. ఈ రోజు ద్రోణుడు పద్మవ్యూహము పన్నాడు. దానిలోకి ప్రవేశించడం నాకు మాత్రమే తెలియును. నా అనుమానం నిజమయితే మీరు అభిమన్యుని పద్మవ్యూహం భేధించడానికి పంపలేదుకదా!

అయ్యో! అభిమన్యునికి పద్మవ్యూహమున ప్రవేశించుటకు మాత్రమే తెలియును. తిరిగిరావడం తెలియదు. మీరు కోరినంతనే అతడు పద్మ వ్యూహములో ప్రవేశించి తిరిగి రాలేక కురు సైన్యము చేతిలో ప్రాణములు పోగొట్టుకోలేదు కదా! శ్రీకృష్ణుని మేనల్లుడు, కుంతీదేవి మనుమడు, నా కుమారుడు, యుద్ధవిద్యానిపుణుడు, దివ్యములైన శరసంధానము తెలిసినవాడు, అలాంటి అభిమన్యుని శత్రువులు ఏ మాయోపాయంతో చంపారో కదా!

గురువుల యెడ భక్తి కలవాడు, అత్యంత ఉదారుడు, కరుణాత్ముడు, శౌర్యవంతుడు, ధైర్యశాలి, ఇంద్రుని మనుమడు అయిన అభిమన్యుడు లేకపోవడం దుస్సహము కదా! అభిమన్యుని నవ్వు ముఖము, ఆ విశాల మైన కన్నులు, విశాలమైన అతని గుండెలు చూచి కదా ఇన్నాళ్లు నేను బతుకుతున్నది. అభిమన్యుని చూడకుండా నేను ఎలా బతుకగలను. అయ్యో! హంసతూలికా తల్పమున పవళించు అతని శరీరము నేడు కఠినమైన నేలమీద పడి ఉన్నదా! ఎల్లప్పుడూ తెల్లని గొడుగుల నీడన ప్రకాశించు అతని మోము నేడు ధూళిధూసరమైనదా! ఎల్లప్పుడూ అందమైన నెచ్చెలుల మధ్య వెలుగొందు అభిమన్యుడు నేడు క్రూరమైన నక్కల మధ్య ఉన్నాడా! నానాజనములకు నాధుడైన అభిమన్యుడు నేడు అనాధగా పడి ఉన్నాడా! ఎంతో వినయవిధేయతలు గల సుభద్ర కుమారుడు, దేవేంద్రుని మనుమడు, నా కుమారుడు ఇంక లేడుకదా! నా లాంటి మందభాగ్యునికి అంతటి కుమారుడు ఎలా దక్కుతాడు. విధాత ఎంత నిర్దయుడో కదా! మంచి వారిని ఎక్కువ కాలము బతుకనీయడు. అయిననూ ఆ సంశప్తకులు యుద్ధమునకు పిల్చిల నేనేల వారి వెంట యుద్ధమునకు పోవలయును. దాని వలన నా కుమారుని కోల్పోయితిని కదా! " అని శోకించుచూ అర్జునుడు అక్కడేకూల బడ్డాడు.

“అభిమన్యా! ధర్మరాజు ముద్దుల కొడుకా! నీ తల్లి సుభద్రను విడిచి వెళ్లడం నీకు ధర్మమా! నీ మేనమామ క ృ ష్ణుడు వచ్చాడు. ఒక్కసారి రావా! నీ ప్రియమైన మాటలతో నీ భార్య ఉత్తరను ఊరడింపవా! ” అంటూ అనేక విధముల పలవరిస్తున్నాడు అర్జునుడు.

అర్జునుడు యుధిష్ఠిరుని చూచి “అన్నయ్యా! ఇది ఎలా జరిగింది? అభిమన్యుని వెంట భీమసేనుడు లేడా? ధ ృ ష్టద్యుమ్నుడు ఏమయినాడు? అతనిని వేరే చోటికి పంపావా? ద్రుపదుడు,సాత్యకి ఎక్కడ ఉన్నారు? మహావీరుడు విరాటరాజు ఎక్కడకుపోయాడు? కనీసం నువ్వయినా అభిమన్యుని కాపాడలేక పోయావా? లేక వేరేచోట యుద్ధం చేస్తున్నావా? లేని ఎడల నా కుమారుడు దిక్కులేకుండా మరణించి ఉండడు కదా? నా కుమారుడు రణరంగమున అత్యంత ధైర్య శైర్య పరాక్రమములను చూపి మరణించినాడు కదా! నా కుమారుని అభిమన్యుని పలువురు చుట్టుముట్టి తమ యొక్క బాణములు, కత్తులు, అస్త్ర శస్త్రములతో చంపుచుండగా, తనకు తోడుపడు వారు లేక నా కుమారుడు నన్ను మనసులో తలంచుకొని “తండ్రీ నా శత్రువులను వధించి నన్ను కాపాడవా” అని ఎంత బాధపడ్డాడో కదా! ఇదేమిటి నేను ఇలా అనుకుంటున్నాను. నా కుమారుడు, శ్రీ క ృ ష్ణుని అల్లుడు, అమిత ధైర్యశాలి, ఆకాశం విరిగి మీద పడ్డా ఆహవ రంగమున ధైర్యంగా

పోరాడు తాడు గాని పరుల సహాయము అర్థిస్తాడా! చి రు నవ్వు ముఖముతో ఉన్న నా కుమారుని చూడ కుండా నేను ఎలా బతుకగలను. నా కుమారుని మరణ వార్త విని నా హృదయము ఇంకా ముక్కలైపోదేమి? పలువురు కూడి అత్యంత క్రూరంగా నా కుమారుని వధించునపుడు వారికి నా గాండీవము ధనుష్టంకారము, శ్రీ కృ ష్ణుని చక్రజ్వాలలు గాని గుర్తుకు రాలేదా! అయ్యో నా కుమారుడు నెత్తుటి మడుగులో ఎక్కడ పడి ఉన్నాడో కదా! అతడు ఎక్కడ ఉన్నాడో నాకు చూపు వారు లేరా! రణరంగమున చనిపోయి పడి ఉన్న నా కుమారుడు భూమిమీద ఉదయిం చి న చంద్రుని వలే ప్రకాశిస్తున్నాడు కదా! తన ప్రాణముకన్న మిన్నగా ప్రేమించిన సుభద్ర యొక్క దుఃఖమును ఎవరు ఉపశమింపచేయగలరు. కొడుకు కోసం తల్లడిల్లు ద్రౌపది దుఃఖమును మాన్ప ఎవరి తరము?" అని పలువిధములుగా పరితపిస్తున్నాడు అర్జునుడు.

తరువాత ధర్మజుని మొహము చూచి "ధర్మజా! నేను సంశప్తకులతో పోరుతున్నప్పుడు కౌర వీరుల సింహనాదములు విన్నాను. యుయుత్సుడు ఎలుగెత్తి అన్న మాటలు విన్నాను. "మీరు అర్జునునితో పోరాడలేక బాలుని డైన అభిమన్యుని పలువురు కలిసి చంపారు. ఇది మీకు సంతోషంగా ఉందా! మీరు అర్జునునికి, కృ ష్ణునికి అపకారము

చేసి బదుక గలరా! అది ఎట్లున్నను, ఈ దుష్కార్యమువలన మీకుపాపము చుట్టుకొని మీకు అపకారము చెయ్యకుండా ఉంటుందా!" అని యుయుత్సుడు పలుకగా నేను చెవులారా విన్నాను. నేను, కృష్ణుడు ఆ మాటలు విని కూడా, నమ్మలేదు. ధర్మజా! నీవు తగిన సమయంలో నాకు ఈ విషయం తెలిపిన నేను వెంటనే వచ్చి నా కుమారుని చుట్టుముట్టిన వీరులందరిని సంహరించి ఉండెడి వాడను కదా!" ఆ ప్రకారంగా శోకిస్తున్న అర్జునుని తన బాహువులతో ఆలింగనము చేసుకొని శ్రీకృష్ణుడు ఈ విధంగా అనునయిస్తున్నాడు.

"అర్జునా! ఏమిటీ వెర్రి! రణ రంగమున యోధులకు వీర మరణము సహజమే కదా! నీ కుమారుడు అభిమన్యుడు ఒంటరిగా అనేక మంది కురు యోధులను ఎదుర్కొని వీరోచితంగా పోరాడి వీరమరణం చెందాడు. దానికి సంతోషించ వలసినది పోయి ధుఃఖింప దగునా! తెలుసుకోదగినదంతా తెలుసుకున్న కోవిదుడవు. అటువంటి నీవు ఈ ప్రకారము శోకింప దగునా! నీవు దుఃఖించుట చూచి నీ వారలందరూ ఎలా దీనంగా చూస్తున్నారో చూడు. వారిని ఓదార్పవలసిన నీవు ఈ ప్రకారం శోకించుట దగునా! ఇంకనైనా నీ శోకము వీడి వారి నోదార్పుము." అని పలికాడు కష్ణుడు.

“నా కుమారుడు అభిమన్యుని గూర్చిన మాటలు నాకు చెప్పండి. నా కుమారుని అతి క్రూరంగా చంపిన వారు ఎవరు? నేను వెంటనే పోయి వారి నందరినీ చంపి వైచెదను. ఈరోజు ఇక్కడ యుద్ధం ఎలా జరిగింది. నాకు వివరంగా చెప్పండి. మీరందరూ అత్యంత శౌర్యము,పరాక్రమము కలవారు. అనేక అస్త్ర శస్త్రములు తెలిసిన వారు. మీరు ఇందరుండగా నా కుమారుని వాళ్లు ఎలా చంపగలిగారు. ఏ విధంగా చూచినా ఇది అసంభవమని తోచుచున్నది. ధర్మజా! మిమ్ములను, పాంచాలురను నమ్మి నేను చెడ్డాను. మీకు నా కుమారుని రక్షించు ప్రౌఢత్వము (మగతనము) లేదని తెలిసి కూడా నేను వేరు మార్గములలో నా కుమారుని కాపాడుకోలేకపోయాను. ఇంతకూ మీరందరూ మీ మీ రథములతో యుద ్ధరంగమున చొచ్చుకొనిపోవునపుడు కుమారునికి సాయం అందకుండా ఎవరు అడ్డగించారు. చెప్పండి. అయినా నా వెర్రి గాని, మీకు బలపరాక్రమములు, ధైర్యసాహసములు ఎక్కడివి. మీరు ఇందరు ఉండి కూడా నాకుమారుని ఒక్కడిని రక్షించలేకపోయారు కదా. మీవంటి చేతగాని వారిని ఎన్ని అన్నా ప్రయోజనమే మున్నది. మీరందరూ బలహీనులు, యుద్ధమంటే భయపడే వారు అని తెలిసి కూడా నా కుమారుని మీ వద్ద వదిలి నేను ఆ సంశప్తకులతో యుద్ధమునకు వెళ్లాను. దానికి నన్ను నేను నిందించుకోవాలి. మిమ్ములను అని ప్రయోజనమేమున్నది. మీరు పైకి మాత్రం వీరులవలె శూరులవలె

కన్పట్టుచున్నారు. లేని ఎడల మీరు నా కుమారుని రక్షించి ఉండెడి వారు కదా! మీకు ఆ ఆయుధములు కేవలం అలంకారప్రాయములు కాని యుద్ధము చేయుటకు కాదు కదా!" అని అర్జునుడు తన మనస్సులో క్రోధము శోకము పెనవేసుకొని ఉండగా కన్నీరుమున్నీరుగా విలపిస్తున్నాడు.

అక్కడ ఉన్న మహా రాజులు, మిత్ర రాజులు ఎవ్వరు కూడా అర్జునునికి బదులు చెప్ప సాహసించడం లేదు. కృష్ణుడు ఒక్కడే అర్జునుని తన అనునయ మాటలతో ఓదారుస్తున్నాడు. అప్పుడు ధర్మరాజు అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు.

"అర్జునా! నీవు సంశప్తకులతో యుద్ధం చెయ్యడానికి వెళ్లావు కదా! ద్రోణుడు పద్మవ్యూహము పన్నాడు. ఆ పద్మవ్యూహములో మేము ఎంత ప్రయత్నించినా ఒక్క అడుగుకూడా ముందుకు వెళ్లలేక పోయాము. అభిమన్యుడు ఒక్కడికే ఆ పద్మవ్యూహము లో ప్రవేశించుట తెలియును. అందు వలన నేను అభిమన్యుని వద్దకు పోయి "కుమారా! మాకు ఎవ్వరికీ పద్మవ్యూహమున ప్రవేశించుట తెలియదు. నీవు మార్గము చూపిన మేము నిన్ను అనుసరించెదము." అని చెప్పాను. దానికి కుమారుడు సరే అన్నాడు. వెంటనే తన రథముతో గూడా

పద్మవ్యూహములో ప్రవేశించాడు. కౌరవ సేనలను చించి చెండాడుతున్నాడు. మేము కూడా వెంటనే అతని వెంట పద్మవ్యూహము లో ప్రవేశించవలెనని ముందుకు ఉరికాము. కాని సైంధవుడు మమ్ములను అడ్డుకున్నాడు. మా అందరను ఒక్కరోజు ర ణ రంగమున అడ్డుకొను శక్తి అతనికి మహాశివుని వర ప్రభావమున కలిగినదట. ఆ వర ప్రభావంతో సైంధవుడు మమ్ములను పద్మవ్యూహములోనికి చొరబడి కుమారునికి సాయంగా వెళ్లకుండా అడ్డుకున్నాడు. మేము అతనిని ఎదిరించలేక అక్కడే నిలబడి పోయాము. అభిమన్యుడు, కర్ణుడు మొదలగు మహా వీరులను ఎదిరించాడు. ద్రోణుడు, కర్ణుడు, కృ తవర్మ, కృ పాచార్యుడు, అశ్వత్థామ మొదలగు యోధులు ఒక్కమారుగా లబిమన్యుని చుట్టు ముట్టి తీవ్రంగా గాయపరిచారు. అయననూ వెరవక అభిమన్యకుమారుడు సుయోధన కుమారుడు లక్ష్మణుని, బృ హద్బలుని మొదలగు అనేక మంది రాకుమారులను చంపాడు. వారు తన రధము విరగ గొట్టగా అభిమన్యుడు తన గదను తీసుకొని కిందికి దూకి యుద్ధము చేస్తున్నాడు. అప్పుడు దుశ్శాసనుని కుమారుడు అభిమన్యుని మీదికి దూకాడు. అభిమన్యుడు అతని రధం విరగ్గొట్టాడు. అతడు కూడా తన గదతో కిందికి దూకి యుద్ధ చేస్తున్నాడు. అభిమన్యుడు, దుశ్శాసనుని కుమారుడితో ఘోరంగా యుద్ధ చేసి ఇద్దరూ నేల మీద పడిపోయి తమ తమ గదా ఘాతములతో మరణించారు. ఆ ప్రకారంగా

అభిమన్యుడు తన తండ్రి, మేనమామ కీర్తి ప్రతిష్ఠలను నిలబెట్టాడు. వీరస్వర్గ మలంకరించి అక్కడ నాకలోక సుఖాలు అనుభవిస్తున్నాడు." అని చెప్పాడు ధర్మరాజు.

తనకుమారుడు చనిపోయిన విధము వివరంగా తెలుసుకున్న అర్జునుడు మనస్సు వికలము కాగా మూర్ఛపోయాడు. శ్రీకృష్ణుడు, యుధిష్ఠిరుడు అతనికి ఉపచారములు చేసారు. మూర్ఛనుండి తేరుకున్నాడు అర్జునుడు. కోపంతో ఊగిపోయాడు. మొహం అంతా ఎర్రబడింది.

"అందరూ వినండి ఇదే నా ప్రతిజ్ఞ. ఆ సైంధవుని రేపటి సాయం సమయము లోపుగా అవశ్యము చంపుతాను. ఆ సైంధవుడు భయంతో నిన్ను శరణు వేడినా, ఆశ్రీకృష్ణుని శరణు వేడినా, కడకు నన్ను శరణు వేడినా సరే, అతను రణ భూమి విడిచి వెనకు తిరిగి పారిపోతే తప్ప, వాడిని వదలను. నా కుమారుని మృతికి కారకుడైన ఆ సైంధవుని కాపాడుటకై కౌరవ సేన యావత్తు నా మీద ఒక్కుమ్మడిగా వచ్చి నా మీద అస్త్రశస్త్రములు ప్రయోగించినా సరే వాడిని వదలను. చంపి తీరుతాను. నా ఈ ప్రతిజ్ఞకు తప్పిన యడల, నేను గురుద్రోహము, బ్రహ్మహత్య,మద్యపానము మొదలగు ఘోర పాతకములు చేసిన

పాపమున పోవుదును. మరియు నా ఈ ప్రతిజ్ఞను కూడా ఆలకింపుడు. దేవతలు, రాక్షసులు, కింపురుషులు, మొదలగు వారు ఎవ్వరు వచ్చి వాడిని రక్షించినా సరే! వాడిని రేపు సాయంత్రం సూర్యుడు అస్తమించు లోపల నేను చంపి తీరుతాను. అలా కాని పక్షంలో నేను అగ్ని ప్రవేశము చేసి ఆత్మాహుతి చేసుకుంటాను ఇదేనా ప్రతిజ్ఞ." అని పలికాడు అర్జునుడు.

వెంటనే తన గాండీవమును తెప్పించాడు. దానికి పూజాదికములు నిర్వర్తించాడు. నారి సారించాడు. శ్రీ కృ ష్ణుడు తన పాంచజన్యమును పూరించాడు. అర్జునుడు తన దేవదత్తమును పూరించాడు. పాండవ సైన్యములో తూర్య నాదములు మిన్ను ముట్టాయి. సైనికులు సింహనాదములు చేస్తున్నారు. అర్జునుని అక్షయతూణీరము లోని అస్త్ర శస్త్రములు వీరావేశంతో నృ త్యం చేసాయి. పక్కనే ఉన్న భీమసేనుడు అర్జునుని చూచి "అర్జునా! నీ వెంట నేను ఉన్నాను. విజృ ం భించు. సైంధవుని త్రుంచు. దేవదత్తము, పాంచజన్య ఘోషలు విని కౌరవ వీరుల గుండెలు పగులుతాయి. ఇది తథ్యం." అని అన్నాడు.

ఆ రాత్రి అకస్మాత్తుగా పాంచజన్యము, దేవదత్తము ఘోషలు విని కౌరవ యోధులు కలవరపడ్డారు. వెంటనే చారులను పిలిపించి అడిగారు.

వారు పాండవ శిబిరములలో జరిగినది అంతా సవిస్తరంగా చెప్పారు. అది విన్న సైంధవునికి శరీరం కంపించింది. నిలవ లేకపోయాడు. వెంటనే సిగ్గు విడిచి నీ కుమారుడు సుయోధనుని వద్దకు పరుగు తీసాడు. “సుయోధనా! నేను ఒక్కడినే అతని కి అపకారము చేసినట్లు అర్జునుడు నా మీద పగబూనాడు. నన్ను చంపుతానని ప్రతిజ్ఞ చేసాడట. మీరందరూ సంతోషముగా ఉండగా నాకీ దుఃఖమేల? నేను ఎక్కడికన్నా పోయి తలదాచుకుంటాను. అయినా అర్జునుడి ప్రతిజ్ఞకు దేవాసురులు గాని, సిద్ధ సాధ్యులు గాని అడ్డుపడగలరా? సుయోధనా! ద్రోణుడు, కృపుడు, కర్ణుడు, శల్యుడు, నీవు, బాహ్లికుడు మొదలగు వారు తల్చుకుంటే యముడు పట్టుకు పోయిన వాడిని కూడా వెనుకకు తీసుకు రాగలరు. కానీ మీరు నన్ను కాపాడవలెనని తల్చుకుంటున్నట్టు లేదు. ఇంక నాకు ఆ దేవుడే దిక్కు.” అంటూ ఎండి పోతున్న పెదవులు తడుపుకుంటున్నాడు, కాళ్లు వణుకుతున్నాయి. నిలబడలేకపోతున్నాడు.

“సుయోధనా! ముందు నేను అర్జునుని కంటపడకుండా దాక్కుంటాను. మీ అందరి దగ్గర సెలవు తీసుకుంటున్నాను. బతికి ఉంటే రేపు కలుస్తాను.” అని వెళ్లిపోబోతున్నాడు సైంధవుడు.

అప్పుడు సుయోధనుడు అతడిని ఆపి ఇలా అన్నాడు. "సైంధవా! ఏమిటీ వెర్రి! ఇప్పుడే కదా మమ్ములను అత్యంత పరాక్రమ వంతులు అని అన్నావు. ద్రోణుని పరాక్రమము, శకుని శౌర్యము, సోమదత్తుని ధైర్యము, శలుని వీరత్వము, నీకు తెలియదా. వారందరూ నిన్ను విడిచిపెడతారా! నన్ను నమ్ము. భయపడకుము. నేను, నా తమ్ములు, కౌరవ వీరులు నిన్ను వెన్నంటి ఉంటారు." అని ధైర్యవచనాలు పలికాడు.

వెంటనే సుయోధనుడు సైంధవుని వెంట పెట్టుకొని ద్రోణుని వద్దకు వెళ్లాడు. అప్పుడు సైంధవుడు ద్రోణునితో తనకు, అర్జునునికి ధనుర్విద్యలో ఉన్న తారతమ్యములు అడిగాడు. దానికి ద్రోణుడు ఈ విధంగా చెప్పాడు. "సైంధవా! మీరందరూ నా దగ్గర విలు విద్య అభ్యసించారు. నేను మీకందరకూ సమానంగా విలువిద్యనేర్పాను. కాని అర్జునుడు అత్యంత కఠోర మైన శ్రమకోర్చి విలు విద్యలో ఎన్నో ప్రయోగములు చేసి, న్నో మెళుకువలు సాధించాడు. కాబట్టి మీకంటే అర్జునుడు అధికుడు. అయినా నీవు అర్జునునికి భయపడ పనిలేదు. నా బాణముల రక్షణలో ఉన్న నిన్ను దేవతలు కూడా తేరి పార చూడలేరు. ఆ అర్జునుడు కూడా బేధింప లేని ఒక వ్యూహమును రేపు నేను పన్నుతాను. నీవు క్షత్రియ ధర్మము ప్రకారము యుద్ధము చేయుము.

అదియును కాక సైంధవా! నీవు వేద వేదాంగములు అభ్యసించావు. ఎన్నో యజ్ఞయాగములు చేసావు. అలాంటి నీవు మ ృ త్యువుకు భయపడటం ఏమిటి చెప్పు? ఈ యాదవులు, కౌరవులు, పాండవులు మొదలగు వారు ఈ భూమి మీద శాశ్వతంగా ఉండి పోతారా! అందరూ కాలము తీరగానే ఈ లోకం విడిచి వెళ్లిపోవలసిన వారే కదా!. దానికి ఇంత భయం ఎందుకు చెప్పు! మహా మునులు ఎన్నో య జ్ఞములు యాగములు చేసి పొందు ఫలములు వీరులు యుద్ధము చేస్తూ మరణించి నందువలన పొందగలరు. కాబట్టి నిశ్చింతగా ఉండు." అని పలికాడు ద్రోణుడు.

ఆ మాటలకు ఊరట చెందిన సైంధవుడు సుయోధనుని తోకలిసి తన శిబిరమునకువెళ్లాడు. ఇరు పక్కల సైన్యములు ఆ రోజు జరిగిన విషాదమును తలపక, మరునాటి యుద్ధ మునకు సన్నద్ధులయ్యారు. సుయోధనుని శిబిరంలో మరునాటి యుద్ధము గురించి చర్చలు జరుగుతున్నాయి. అక్కడ ధర్మరాజు పాంచాల, మత్స్య, పాండ్య, యాదవ, కేకయ మొదలగు రాజుల నందరనూ పిలిపించి మరునాటి యుద్ధమునకు సన్నాహాలు చేస్తున్నాడు.

అప్పుడు శ్రీ కృష్ణుడు అర్జునుని చూచి ఇలా అన్నాడు. “అర్జునా! ఏ మాత్రం నాతో ఒక్క మాట కూడా చెప్పకుంటా అనాలోచితంగా ఘోరమైన ప్రతిజ్ఞ చేసావు. అది ఎంత దుస్తరమో తెలియునా! ఏ కారణం చేతనైనా నీవు ఆ ప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చకపోతే నీకూ నాకు ఎంత బాధ కలుగుతుందో ఆలోచించావా! . ఇప్పుడే వేగుల వారు సమాచారం అందించారు. నీప్రతిజ్ఞ సంగతి విని, నీవు నీ కుమారుని చంపిన వారి మీద కక్ష తీర్చుకోడానికి ఏ క్షణములో నైనా వారి మీదకు విరుచుకు పడతావని గ్రహించారు. సైంధవుడు సిగ్గు లేకుండా సుయోధనుని వద్దకు పోయి నీ ప్రతిజ్ఞ గురించి చెప్పి తనను ఎవ్వరూ కాపాడలేరని. తాను ఎక్కడికన్నా పోయి తలదాచుకుంటానని వేడుకున్నాడు. అప్పుడు ద్రోణ, కృప, కృతవర్మ, అశ్వత్థామ, కర్ణ, శల్య ప్రభృతులు అతనికి ప్రాణ భయం లేదని అభయం ఇచ్చారట. ద్రోణుడు అత్యంత దురవగాహ మైన వ్యూహము పన్నుతున్నాడట. ఆ వ్యూహ మధ్యమున సైంధవుని ఉంచి నీకు అందకుండా చేయునట. అతని చుట్టు అంతమంది యోధులు ఉండగా అతనిని చంపుట ఎంతకష్టమో ఆలోచించు. కా బట్టి దీని గురించి మనకు ఆప్తులైనా వారితో ఆలోచించు.” అన్నాడు కృష్ణుడు.

“ కృ ష్ణా! కౌరవ ప్రముఖుల బల పరాక్రమములు ఎటువంటికో నాకు బాగుగా తెలియును. నా గురించి కూ డా వారికి బాగుగా తెలియును. నీ సహాయ సంపత్తి ఉంటే తప్ప సైంధవుని ఎవ్వరూ రక్షించలేరు. నేను సైంధవుని చంపుటకు ప్రయత్నించినపుడు ఎవరైనా నాకు అడ్డం వస్తే వారిని నా క్రూర నారాచములకు బలి చేసెదను. కౌరవ సైన్యములోని ప్రముఖుల అస్త్ర శస్త్రములు నేను సముపార్జించిన అస్త్ర శస్త్ర ముల ధాటికి నిలువలేవు. కృ ష్ణా! ద్రోణుడు మున్నగువారు చూచు చుండగా నేను రేపటి యుద్ధములో సైంధవుని తల తె గ నరుకుతాను. ఒక్క సుయోధనుని బలములే కాదు, ఈ చరాచర భూతజాలము అడ్డగించినా సరే నేను సైంధవుని చంపుతాను. నీ మీద, నా గాండీవము మీద, నా దివ్యములైన అస్త్ర శస్త్ర ముల మీద ఆన. రేపు సైంధవుని తల తెగుట ఖాయం. దీనికి సాధనము నా గాండీవము. నా సారధి శ్రీకృ ష్ణుడు. సమర కర్త అర్జునుడు. నా రధమును సాక్షాత్తు ఆ పరమశివుడు కూడా అడ్డగించలేడు. సైంధవుని కాపాడలేడు. అయినా శ్రీ కృ ష్ణా! నీవు పక్కనుండగా, నాకు నీ సహాయ సహకారాలు ఉండగా, నా కు ఏది అడ్డు. నేను చేసిన ఈ ప్రతిజ్ఞను ఎలా నెరవేర్చవలె నో నాకు తగు విధముగా సలహాల నిచ్చి నన్ను కృ తార్ధుని చెయ్యి.” అని నమస్కరించాడు.

ఆ మాటలకు సంతోషించాడు కృ ష్ణుడు. “అర్జునా! నీ మనస్సు సుస్థిరముగా ఉన్నది. నీవు వెళ్లి నిద్రపొమ్ము” అని అన్నాడు. అర్జునుడు తన శిబిరమునకు వెళ్లాడు. అప్పటికే అక్కడకు పాంచాలి, సుభద్ర, ఉత్తర వచ్చి ఉన్నారు. ఈ విషయం తెలిసి కృ ష్ణుడు కూడా అక్కడకు చేరుకున్నాడు. చెల్లెలు సుభద్రను ఓదారుస్తున్నాడు.

“అమ్మా! సుభద్రా! క్షత్రియ కాంతలకు ఈ ప్రకారము వగచుట తగునా! రణ రంగమున మరణించుట, వీరస్వర్గము పొందుట సహజమే కదా! నీ కుమారుడు అభిమన్యుడు, తుచ్ఛమై న ఈలోకమును విడిచి పుణ్యలోకములకు పోయినాడు. దానికి చి ంతించనేల? బ్రహ్మచర్యము, తపస్సు, ఉత్తమమైన దానధర్మములు చేసిన వారు పొందు లోకములు నీ కుమారుడు వీరమరణము చెంది అనాయాసంగా సంపాదించుకున్నాడు. దానికి నీవు దుఃఖ పడనేలనమ్మా! క్షత్రియ కాంతలు వీరులను తమ పుత్రులుగా పొందుట, వాడు అతిలోకవీరుడై ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గాంచుట, అతని తల్లి వీర మాత, అతని భార్య వీర పత్ని అగుట, అలాంటి వీరుడు శత్రువులను తునుమాడి వీరమరణము పొందుట సహజమే కదా! అలాంటి వీరుని కన్నందుకు సంతోషించాలి గాని దుఃఖపడతారా చెప్పు! ఎంతటి వీరులైనా, గొప్పవారైనా కాలము తీరగానే ఈ లోకము విడి చి పోవలసిన వారే కదా! ఈ లోకంలో శాశ్వతముగా ఉండటం ఎవరి తరమూ కాదు! ఈ సత్యము గ్రహించి కూడా అవివేక జనముల మాదిరి

శోకించుట తగునా! నీవే ఈ ప్రకారము శోకించిన నీ కోడలు ఉత్తరను ఓదార్చువారెవరు. ముందు నీవు నీ కోడలిని ఓదార్చుము. నీ లాంటి ధైర్య వంతురాలు ఈ ప్రకారం శోకించడం తగదు. అసలు మాకందరకూ ధైర్యము చెప్పాల్సింది పోయి నువ్వే ఈ ప్రకారం దుఃఖించడం తగునా! నీ భర్త రేపే ఆ సైంధవుని చంపి అతని తలను నీ పాదముల చెంత ఉంచుతాడు. అతడు తన ప్రతిజ్ఞ తప్పకుండా నెరవేర్చుకుంటాడు. నా మాటలు నమ్ము. నీవు ధైర్యంగా ఉండు." అని చెల్లి సుభద్రను అనునయించాడు కృష్ణుడు.

కాని సుభద్ర పుత్ర శోకం తట్టు కోలేకుండా కుమారుని తల్చుకొని ఏడుస్తూ నే ఉంది. "నాయనా అభిమన్యా! నేను నిన్ను కని పుణ్యం చేసుకున్నానే కాని నీ ముద్దు ముచ్చటలు చూచే భాగ్యానికి నోచుకోలేదయ్యా! అత్యంత పరాక్రమ వంతులైన కౌరవ వీరులను ఎందరినో రణరంగమున చంపిన నీవు ఈ ప్రకారం దిక్కుమాలిన మరణం పొందుట మా మనసులు కలిచివేయు చున్నదయ్యా! నీవు శిశువుగా ఉన్నప్పుడు నీ సగం శరీరం మెత్తటిశయ్యమీద, మిగిలిన సగం శరీరం నాశరీరం మీద ఆనుకొని నిద్రించేవాడివి. కాని ఇప్పుడు కటిక నేలమీద పడి ఉన్నావా తండ్రీ! ప్రతిరోజూ వంది మాగధుల స్తోత్రపాఠములతో నిద్రలేచు నీవు ఈ నాడు నక్కల ఊళలు

వినుచున్నావా! ఇంత మంది మహా వీరులు, పాండవులు, అందులోనూ భీముడు, సాత్యకి, ద్రుపదుడు, మత్స్యదేశాధిపతి ఇందరుండగా, నిన్ను ఒక్కరూ రక్షించలేకపోయారే! నీవు లేకపోతే నాకు ఈ లోకమంతా పా డు బడ్డట్టు ఉన్నదయ్యా! నీవు మహా పరాక్రమవంతుడైన అర్జునుని కుమారుడవు, శ్రీ క ృష్ణుని మేనల్లుడవు, నీవు ఇతరుల చేతిలో చంపబడటం చోద్యము గా నున్నదయ్యా! నాయనా అభిమన్యూ! నీ భార్య ఉత్తర చూడు! నీ కోసం ఎంతగా రోదిస్తూ ఉందో! రా నాయనా! వచ్చి ఆమెను ఓదార్చు అనునయించు." అని పలు రకములు గా రోదిస్తూ ఉంది సుభద్ర.

అప్పుడు ద్రౌపది తన రెండు చేతులో సుభద్రను, ఉత్తరను గట్టిగా పొదివి పట్టుకొని అలాగే భూమి మీద వివశు రాలై పడిపోయింది. శ్రీ క ృ ష్ణుడు వారి వద్దకు పోయి వారిని ఉచిత వచనములతో ఓదార్చాడు. మరలా పాండవుల వద్దకు వచ్చాడు. అందరిని తమ తమ నివాసములకు పొమ్మన్నాడు. తాను కూడా అర్జునుని తో సహా అర్జునుని శిబిరమునకు వెళ్లాడు.

ఒక ప్రదేశమున దర్భాసనము పరిచి దాని మీద గాండీవము, దేవదత్తము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము మొదలగు ఆయుధము లను

ఉంచి వాటిని అర్చించారు. వాటిమధ్య అర్జునుని పడుకొని నిద్రించమన్నాడు. తరువాత తన సారధి దారుకునితో కూడి తన శిబిరమునకు వెళ్లాడు. తాను కూడా నిద్ర పోదామని పడుకున్నాడు. కాని నిద్ర రాలేదు. పాండవ శిబిరములలో ఆ రాత్రి ఎవ్వరూ నిద్ర పోలేదు. పాండవ శిబిరములలో పాండవ యోధులందరూ ఈ విధంగా ఆలోచిస్తున్నారు. "కొడుకును చంపినారు అన్న కోపంలో అర్జునుడు భీ కర మైన ప్రతిజ్ఞ చేసాడు. దానిని కౌరవులు ఎలాగైనా వమ్ముచేస్తారు. అప్పుడు ఏం జరుగు తుంది? రే పు సా యం త్రం లోపల సైంధవుని చంపకున్న అర్జునుడు అగ్ని ప్రవేశం చెయ్యాలి. అప్పుడు పాండవుల పరిస్థితి ఏమిటి? మన పరిస్థితి ఏమిటి? మన పూజలు ఫలించి అర్జునుడు సైంధవుని చంపితే బతికి బయటపడతాము. ఈ ప్రకారం జరగాలని భగవంతుని ప్రార్థిస్తాము." అని అనుకున్నారు. ద్రోణుడు లాంటి వాళ్లు పదివేలమంది రక్షించినా సైంధవుడు రేపటి సాయంత్రం లోగా అర్జునుని చేతిలో చచ్చునట్టు వరం ప్రసాదించమని ముక్కోటి దేవతలను వేడు కున్నారు. ఈ ప్రకారము పాండవ యోధులు పరి పరి విధముల తల పోస్తున్నారు.

శ్రీ కృష్ణుడికి కూడా నిద్ర పట్టలేదు. తన సారధిని చూచి ఇలా అంటున్నాడు. "దారుకా! అర్జునుని ప్రతిజ్ఞ విన్నావు కదా! రేపటి

సాయంత్రం లోపల సైంధవుని చంపడం అంతసులభమా! ఒక వేళ అర్జునుడు చంపలేక పోతే ఎంతటి దుర్దశ సంప్రాప్తిస్తుంది. నీకు తెలుసు కదా! నాలో సగభాగం అర్జునుడు. రేపు యుద్ధములో అర్జునునికి ఏ కీడు జరిగినా, అర్జునుని విడిచి నేను బతుక లేను. కాబట్టి అర్జునుని రక్షించుకోడం నాకు తక్షణ కర్తవ్యం. నాకు ఈ ద్రోణుడు ఒక లెక్క కాదు. రే పు ఈ చరాచరము భూతములు నా పరాక్రమమును తిలకిస్తాయి. నాకు పాండవులు అంటే ఎంత ప్రేమో లోకానికి తెలియ చేస్తాను. రేపు నేను విజృంభించి అత్యంత పరాక్రమంతో, సాయంత్రం లోపల సైంధవుని చంపుతాను. ఆ గర్వాంధుడు సుయోధనుడు, అతని తమ్ములు, అతని మిత్రులు, అతని బంధువులు కలిసి వచ్చి సైంధవుని రక్షింప ప్రయత్నించినా. వారి నందరినీ హతమార్చి, సైంధవుని చంపుతాను. ఇది సత్యం.

దారుకా! నా రధం సిద్ధం చెయ్యి. శైబ్య,సుగ్రీవ,మొదలగు అశ్వరాజములను రధమునకు కట్టు. గరుడధ-్వజము ఎత్తించు. నా ఆయుధములైన చక్రము, గద, ప్రముఖములైన అస్త్ర, శస్త్రములు రధములో పెట్టించు. రేపు చాలా జాగ రూకతతో ఉండు. నేను పాంచజన్యం పూరించిన వెంటనే అత్యంత వేగంతో నీవు రధమును

తీసుకొని వచ్చి నా దగ్గర నిలుపు. అప్పుడు నేను అర్జునుని రధము వదిలి నారధము ఎక్కి సైంధవుని వధిస్తాను." అని పలికాడు శ్రీకృష్ణుడు.

"మహానుభావా! నీ ఆజ్ఞ శిరసావహిస్తాను. రధము సిద్ధం చేస్తాను. మీ ఆజ్ఞ కొరకు వేచి ఉంటాను. అసలు మీరు అర్జునుని రథం అధిరోహించి పాం చజన్యము పూరించగానే కౌరవుల గుండెలు జారిపోతాయి. తమరు యుద్ధం చేసే అవకాశమే ఉండదు. అయినా తమరి ఆజ్ఞ ప్రకారము నడుచుకుంటాను." అని అన్నాడు దారుకుడు.

ఈ విధంగా శ్రీ కృ ష్ణుడు దారుకునితో సముచితసల్లాపములు చేస్తుండగా, అక్కడ అర్జునుడు దర్భాసనం మీద కలత నిద్రలో ఉన్నాడు. అప్పుడు అర్జునునికి ఒక స్వప్నము వచ్చింది. ఆ స్వప్నంలో కృష్ణుడు అర్జునుని దగ్గరకు వచ్చాడు. అర్జునుడు క ృష్ణునికి భక్తి తో నమస్కరించాడు. ఆసీనుడిని చేసాడు. పూలమాలలతో పూజించాడు. పక్కనే నిలబడ్డాడు. అర్జునుని చూచి కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు.

"అర్జునా! నీవు శోకింపకుము. శోకార్తుడు తన శత్రువుల చేతిలో ఓడి పోతాడు కాని తాను గెలువ లేడు. నీ ప్ర తిజ్ఞ నెరవేరు ఉపాయ మాలోచింపుము." అని అన్నాడు క ృష్ణుడు. దానికి బదులుగా

అర్జునుడు ఇలా అన్నాడు "కృ ష్ణా! నాకు శోకము కాక మరేమున్నది. రేపటి సాయంసమయము లోపల సైంధవుని చంపెదనని ప్రతినపూనాను. కాని ద్రోణుడు అతనిని కాపాడెదనని ప్రతిన పూనాడు. సైంధవుడు రే పు సాయంత్రము వరకు వారి వెనుక దా గి ఉండగలడు. నాకు కనిపించడు. ఇదంతా తలచుకుంటే మనసులో శోక ము కాక మరేమున్నది." అని అన్నాడు అర్జునుడు.

"అర్జునా! అది నిజమే. కాని ఒక పని చేయుము. నీవు తూర్పు ముఖముగా నిలిచి ఆ పరమ శివుని మనసారా ధ్యానించి ఆతనికి అత్యంత ప్రియమైన పాశుపతాస్త్రమును నీకు ప్రస్ఫుటమగునటుల ప్రార్థించుము. పాశుపతాస్త్రము నీ వశమైన సైంధవుడు ఎక్కడ ఉన్నను నీవు వధించగలవు . కాబట్టి పరమేశ్వరుని ధ్యానింపుము." అని పలికాడు కృష్ణుడు.

అర్జునుడు కూడా ఆచమనము చేసి శుచియై దర్భాసనము మీద కూర్చుండి, పరమేశ్వరుని మనసులో నిలిపి, భక్తితో ధ్యానం చేసాడు. ఆ పరమేశ్వరుని కృ ప వలన, అర్జునుడు, కృ ష్ణుడు గగన మార్గమున ఉత్తర దిక్కుగా కైలాసమునకు పోతున్నారు. వారు సిద్ధులు, చారణులు, గంధర్వులు సేవించు మార్గమున పోతున్నారు. కై లాసము చేరుకున్నారు.

ఒక మహా మందిరం లోనికి ప్రవేశించారు. అక్కడ ప్రమథ గణముల తో పరివేష్ఠితుడై, పార్వతీ సహితుడైన పరమేశ్వరుని చూచారు. అర్జునుడు, కృష్ణుడు పరమేశ్వరునికి సాష్టాంగ దండప్రమాణ మాచరించారు. పరమేశ్వరుడు నరనారాయణులైన కృష్ణార్జులనుచూచి మందహాసం చేసాడు. "నరనారాయణులకు స్వాగతము. మీరు వచ్చుటకు కారణమేమి? మీ మనసులోని కోరికలను అవశ్యం తీర్చెదను." అని అన్నాడు.

కృష్ణార్జునులు తమ మనస్సులో పరమేశ్వరుని మీద భక్తి పొంగి పొరలగా ఈ మహేశ్వరుని పలువిధములుగా స్తుతించారు. అప్పుడు కృష్ణుడు పరమేశ్వరునితో "దేవా! నీవు దయయుంచి పాశుపతమును అర్జునునికి ఉపదేశింపుము." అని ప్రార్థించాడు.

అప్పుడు అర్జునుడు పరమశివుని చూచి ఆశ్చర్యపోయాడు. ఎందుకంటే తాను కైలాసమునకు బయలు దేరకముందు అర్ధ రాత్రి పూట శ్రీకృష్ణునికి అర్పించిన పూజా ద్రవ్యములు శివుని శరీరం మీద కనపడుతున్నాయి. ఆహా! శివకేశవులకు బేధమే లేదు కదా అని అనుకున్నాడు మనసులో.

(శివాయ విష్ణురూపాయ, శివ రూపాయ విష్ణవే, శివస్య హృదయం విష్ణుః విష్ణూశ్చ హృదయగ్ం శివః... సంధ్యావందన మంత్రము).

అర్జునుడు కూడా ఆ పరమేశ్వరుని తనకు పాశుపతము ప్రసాదించమని అర్థించాడు. అప్పుడు మహా శివుడు వారిద్దరిని దరహాసంతో చూచి "అర్జునా! అదుగో ఆ తామర కొలనులో నా బాణములు, విల్లు ఉన్నవి. వాటిని తీసుకొని రా." అని అన్నాడు అర్జునుడు వాటిని తాకపోవగా అవి మహా సర్పముల మాదిరి నాలుకలు చాచుచూ బుసలు కొట్టుచున్నవి. అర్జునుడు పాదప్రక్షాళనము గావించుకొని, మహాశివుని భక్తితో ధ్యానించాడు. రుద్రము జపించాడు. అప్పుడు ఆ మహా సర్పములు విల్లు, అమ్ముల మాదిరి కనిపించాయి వాటిని తీసుకొని అర్జునుడు పరమేశ్వరుని వద్దకు వచ్చాడు.

అప్పుడు నీల లోహిత వర్ణము గల ఒక బాలుడు మహేశ్వరుని పక్కన నిల్చుని ఉన్నాడు. అర్జునుడు తెచ్చిన విల్లు అమ్ములు తీసుకొని శరసంధానము చేసాడు. గాండీవి ఏకాగ్రతతో పాశుపతాస్త్రము ప్రయోగము ఉపసంహారము మంత్ర సహితంగా నేర్చుకున్నాడు. మరల పరమేశ్వరుని ఆజ్ఞ మేరకు ఆ విల్లు అమ్ములు ఆ సరస్సులో పెట్టాడు అర్జునుడు.

ఇంతకు మునుపు అరణ్యవాస కాలమున పరమేశ్వరుడు అనుగ్రహించిన పాశుపతము ఇప్పుడు సమంత్రముగా ప్రయోగ ఉపసంహారములతో అర్జునునికి అనుగ్రహించాడు పరమ శివుడు. అర్జునుని దేహము పులకించింది. తరువాత ఆ కృష్ణార్జునులు పరమశివునికి ప్రణమిల్లి, కురుక్షేత్రములో ఉన్న తమ తమ శిబిరములకు వచ్చారు. ఈ ప్రకారంగా కల కన్నాడు అర్జునుడు." అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు యుద్ధ విశేషములను ఎరిం గించాడు....... అని సూతుడు అను పౌరాణికుడు శౌనకాది మహా మునులకు మహా భారత కధను చెప్పాడు.

మహా భారతము ....ద్రోణపర్వము

ద్వితీయాశ్వాసము.... సమాప్తము

ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్